

บทที่ 3

ลักษณะคำและหมวดคำต่าง ๆ

คำ (word) คือ หน่วยคำที่เล็กที่สุดในภาษาที่มีความหมาย ผู้พูดภาษาทุกคนจะรู้จัก “ คำ ” ในภาษาของตนและสามารถแยกประโยคออกเป็นคำในภาษาของตนได้ แม้ว่าจะไม่เคยได้รับการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ก็ตาม¹ คำจะประกอบไปด้วยหน่วยคำตั้งแต่ ๑ หน่วยคำขึ้นไป คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำเพียง ๑ หน่วยและสามารถเกิดได้ตามลำพังเรียกว่า คำมูล (simple word) ส่วนคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำตั้งแต่ ๒ หน่วยขึ้นไป จะเรียกว่า คำประสม (compound word) และคำประสาน (complex word)²

ภาษาหล่ม เมื่อจำแนกตามประเภทแล้วจัดอยู่ในจำพวกภาษาคำโดด³ (Isolating Language) ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของภาษาตระกูลไท ลักษณะของคำในภาษาตระกูลนี้จะเป็นอิสระในตัวเอง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปเมื่ออยู่ในประโยค ไม่ว่าในตำแหน่งใดก็ตาม ดังนั้น เราสามารถจำแนกคำในภาษาหล่มตามลักษณะโครงสร้างได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. คำพยางค์เดียว

๒. คำสองพยางค์ขึ้นไป

¹ พเยาว์ เจริญฉาย, วิทยาหน่วยคำและวากยสัมพันธ์ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2544), 28.

² เรื่องเดียวกัน , 36.

²⁴ ภาษาคำโดด คือเอาคำตั้งหรือคำมูล (word base) มาเรียงลำดับกันเป็นประโยค คำตั้งเหล่านี้เมื่อเรียงเข้าอยู่ในประโยคแล้วก็คงรูปเดิมอยู่อย่างใดก็อย่างนั้นไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีวิธีแปลงคำอย่างภาษามิวนัตติ ปังจียหรือภาษาคำติดต่อก่อน คำที่อยู่ในประโยคแล้วทุกคำยังคงเป็นอิสระอยู่ในตัวของมัน ไม่มีผูกพันอยู่กับคำอื่น เช่น ลูกรักแม่ ถ้าเปลี่ยนตำแหน่งที่เป็น แม่รักลูก คำเหล่านี้ยังคงเสียงของคำอยู่อย่างเดิม ไม่เปลี่ยนหรือแปลงเสียงในคำให้แปลกออกไปเหมือนอย่างภาษาที่มีวิภคิต pangjy เหตุนี้กลางที่จึงเรียกภาษาคำโดดว่ามีรูปเป็นอิสระ ไม่ผูกพันอยู่กับคำอื่น (boundless form). (พระยาอนุมานราชชนน อ.ค.(กิตติมศักดิ์) , นิรุกติศาสตร์ ภาค 1 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น , 2510) , 36).

คำพยางค์เดียว

คำพยางค์เดียว คือหน่วยคำอิสระที่ปรากฏตามลำพังได้และมีความหมายคงเดิมไม่ว่าจะปรากฏในที่ใด ในภาษาหล่มมีคำพยางค์เดียวเป็นจำนวนมากซึ่งได้แก่ คำลำดับญาติ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำเรียกชื่ออวัยวะต่าง ๆ คำเรียกชื่อสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

/ ?w:aj ⁵ /	พี่สาว	/ ?a:j ⁵ /	พี่ชาย
/ jw:ak ⁴ /	เหยือก	/ mw:an ² /	เมือง
/ li:am ³ /	เหลียม	/ k ^h u:at ⁴ /	ขวด
/ pa: ² /	ปลา	/ k ^h on ¹ /	ขน
/ pa: ⁵ /	ป่า	/ ɲu:a ² /	วัว

คำสองพยางค์ขึ้นไป

เป็นคำอีกประเภทหนึ่งในภาษาหล่มที่มีอยู่มากนอกเหนือจากคำพยางค์เดียวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คำที่มีสองพยางค์ขึ้นไปนี้เกิดจากการที่นำเอาคำพยางค์เดียวมาผสมกันแล้วกลายเป็นคำใหม่ และมีความหมายใหม่แตกต่างออกไป คำลักษณะนี้ในภาษาหล่มสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. คำประสม
2. คำซ้ำ
3. คำซ้อน

คำประสม จะมีคำตั้งแต่สองคำขึ้นไปประสมกันความหมายของคำจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมให้ความหมายใหม่ ใช้เรียกสิ่งใหม่ แต่ยังคงมีเค้าของความหมายคำเดิมอยู่ ตัวอย่าง

หงอนไก่ ข้างรั้ววิทยาลัยกำลังบานสะพรั่ง = คำประสม

หงอนไก่ ตัวนี้สีแปลก = วลี (หงอนของไก่)

แสงจันทร์ กำลังสว่างนวล = วลี (แสงของพระจันทร์)

ต้น แสงจันทร์ ข้างตึกถูกโค่นเสียแล้ว = คำประสม²⁵

ในภาษาหล่มสามารถแบ่งคำประสมออกได้ดังนี้

²⁵ คณะอาจารย์หมวดภาษาไทย วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา, หลักภาษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ การศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุทธินิสารการพิมพ์, 2518), 47.

1. คำประสม 2 หน่วยคำ คือคำประสมที่เกิดจากคำอิสระ 2 หน่วยคำมาประสมกัน ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1.1 คำนามประสมกับคำนาม การประสมกันลักษณะนี้คำนามตัวแรกจะเป็นคำหลักและมีความสำคัญที่สุด ส่วนคำนามคำหลังจะทำหน้าที่เป็นเพียงคำขยายเพื่อทำให้ความหมายของคำแรกชัดเจนขึ้น กลายเป็นคำที่มีความหมายใหม่ทันที แต่ถึงอย่างไรก็ยังคงเค้าความหมายของหน่วยคำเดิมอยู่ ตัวอย่าง เช่น

คำนาม	คำนาม	คำประสม
/lu:k ⁵ / ลูก	/no:ŋ ⁵ / น้อง	/lu:k ⁵ no:ŋ ⁵ / ลูกน้อง
/p ^h a: ⁴ / ฟ้า	/pa: ³ / ป่า	/p ^h a: ⁴ pa: ³ / ฟ้าป่า
/hu:a ¹ / หัว	/na: ⁴ / หน้า	/hu:a ¹ na: ⁴ / หัวหน้า
/na:m ⁵ / น้ำ	/ta: ² / ตา	/na:m ⁵ ta: ² / น้ำตา

1.2 คำนามประสมกับคำกริยา เป็นการประสมคำที่นำเอาคำนามกับคำกริยามารวมกันแล้วเกิดเป็นคำใหม่ และมีความหมายใหม่ โดยคำนามจะเป็นคำหลัก ส่วนคำกริยาจะทำหน้าที่ขยายคำนามที่อยู่ข้างหน้า ตัวอย่าง เช่น

คำนาม	คำกริยา	คำประสม
/t ^h u:a ³ / ถั่ว	/ŋo:k ⁵ / งอก	/t ^h u:a ³ ŋo:k ⁵ / ถั่วงอก
/p ^h a: ⁴ / ฟ้า	/hom ³ / ห่ม	/p ^h a: ⁴ hom ³ / ฟ้าห่ม
/niw ⁵ / นัว	/si: ⁵ / ซี้	/niw ⁵ si: ⁵ / นัวซี้
/ku:aj ⁵ / กล้วย	/ta:k ⁴ / ตาก	/ku:aj ⁵ ta:k ⁴ / กล้วยตาก

1.3 คำนามประสมกับคำวิเศษณ์ เป็นการประสมคำที่นำเอาคำนามกับคำวิเศษณ์มารวมกันแล้วเกิดเป็นคำใหม่ และมีความหมายใหม่ โดยคำนามจะเป็นคำหลัก ส่วนคำวิเศษณ์จะทำหน้าที่ขยายคำนามที่อยู่ข้างหน้า ตัวอย่าง เช่น

คำนาม	คำวิเศษณ์	คำประสม
/k ^h on ² / คน	/con ² / จน	/k ^h on ² con ² / คนจน
/ko:ŋ ² / กลอง	/k ^h a:w ² / ยาว	/ko:ŋ ² k ^h a:w ² / กลองยาว
/k ^h aw ⁴ / ข้าว	/jen ² / เย็น	/k ^h aw ⁴ ɛ:ŋ ² / ข้าวเย็น
/ɯʔ ⁵ du: ² / ฤดู	/na:w ¹ / หนาว	/na: ⁴ na:w ¹ / หนาวหนาว

1.4 คำกริยาประสมกับคำนาม เป็นการประสมคำที่นำเอาคำกริยากับคำนามมารวมกันแล้วเกิดเป็นคำใหม่ และมีความหมายใหม่ โดยคำกริยาจะเป็นคำหลัก ส่วนคำนามจะทำหน้าที่ขยายคำกริยาที่อยู่ข้างหน้า ตัวอย่าง เช่น

คำกริยา	คำนาม	คำประสม
/k ^h u:am ³ / คว่ำ	/na: ⁴ / หน้า	/me:p ⁵ / คว่ำหน้า “เมบ”
/tok ² / ตก	/caj ² / ใจ	/tok ² caj ² / ตกใจ
/tok ² / ตก	/ŋa:n ² / งาน	/tok ² ŋa:n ² / ตกงาน
/t ^h a:j ³ / ถ่าย	/lu:p ⁵ / รูป	/t ^h a:j ³ lu:p ⁵ / ถ่ายรูป
/k ^h a:j ¹ / ขาย	/na: ⁴ / หน้า	/k ^h a:j ¹ na: ⁴ / ขายหน้า

2. คำประสม 3 หรือ 4 หน่วยคำ คือคำประสมที่เกิดจากหน่วยคำอิสระ 3 และ 4 หน่วยคำประสมกันแล้วยังคงคำเดิมเอาไว้ ส่วนความหมายเปลี่ยนแปลงไปหรืออาจจะคงเดิมก็ได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 คำประสม 3 หน่วยคำในภาษาหล่มมีอยู่มาก ตัวอย่างเช่น

/do:k⁴/ ดอก + /ŋo:n¹/ หงอน + /kaj³/ ไก่

เป็น /do:k⁴ŋo:n¹kaj³/ ดอกหงอนไก่

/het²/ เห็ด + /hu:¹/ หู + /nu:¹/ หนู

เป็น /het²hu:¹nu:¹/ เห็ดหูหนู

/si:a⁴/ เสื่อ + /kan²/ กัน + /na:w¹/ นาว

เป็น /si:a⁴kan²na:w¹/ เสื่อกันนาว

/p^ha:⁴/ ผ้า + /k^hon¹/ ขน + /nu:¹/ หนู

เป็น /p^ha:⁴k^hon¹nu:¹/ ผ้าขนหนู

/da:w²/ ดาว + /lu:k⁵/ ลูก + /kaj³/ ไก่

เป็น /da:w²lu:k⁵kaj³/ ดาวลูกไก่

2.2 คำประสม 4 หน่วยคำ ตัวอย่างเช่น

/maj⁵/ ไม้ + /bi:a³/ เบื่อ + /maj⁵/ ไม้ + /maw²/ เมา

เป็น /maj⁵bi:a³maj⁵maw²/ ไม้เบื่อไม้เมา

/sa:ŋ³/ ซ่าง + /pan⁵/ ปั้น + /din²/ ดิน + /p^haw¹/ เผ
 เป็น /sa:ŋ³ pan⁵ din² p^haw¹/ ซ่างปั้นดินเผ
 /lu:k⁵/ ลูก + /p^hi:³/ พี่ + /lu:k⁵/ ลูก + /no:ŋ⁵/ น้อง
 เป็น /lu:k⁵ p^hi:³ lu:k⁵ no:ŋ⁵/ ลูกพี่ลูกน้อง
 /p^hi:¹/ ผี + /ba:n⁵/ บ้าน + /p^hi:¹/ ผี + /hi:an²/ เรือน
 เป็น /p^hi:¹ ba:n⁵ p^hi:¹ hi:an²/ ผีบ้านผีเรือน

คำซ้ำ คือ การประสมคำโดยการนำคำที่ออกเสียงอย่างเดียวกัน หรือออกเสียงคำนั้นซ้ำ เพื่อให้มีความหมายต่างออกไป โดยใช้คำชนิดต่าง ๆ ซ้ำกัน²⁶ อาจารย์บรรจบ พันธุเมธา²⁷ ได้ อธิบายความหมายของคำซ้ำไว้ว่า

คำซ้ำ คือ คำ ๆ เดียวกันนำมากกล่าว 2 ครั้ง มีความหมายเน้นหนักหรือบางที่ต่างกันไป กับคำเดียวเพียงคำเดียว จึงถือว่าเป็นคำสร้างใหม่ มีความหมายใหม่ ตัวอย่างเช่น

/sa:⁵/ ซ้ำ ซ้ำเป็น /sa:⁵ sa:⁵/ ซ้ำ ๆ
 /na:¹/ หนา ซ้ำเป็น /na:¹ na:¹/ หนา ๆ
 /ba:ŋ²/ บาง ซ้ำเป็น /ba:ŋ² ba:ŋ²/ บาง ๆ
 /wa:ŋ³/ ว่าง ซ้ำเป็น /wa:ŋ³ wa:ŋ³/ ว่าง ๆ
 /san⁴/ สั้น ซ้ำเป็น /san⁴ san⁴/ สั้น ๆ

นอกจากนี้ คำซ้ำในภาษาหล่มยังสามารถสื่อความหมายในลักษณะต่าง ๆ มากมาย ดัง จะกล่าวต่อไปนี้

1. คำซ้ำที่สื่อความหมายพหูพจน์ เป็นคำซ้ำที่บอกจำนวนหรือปริมาณของสรรพสิ่งที่มี มากกว่าหนึ่ง คือตั้งแต่สองขึ้นไป เช่น

/lu:k⁵ lu:k⁵/ ลูก ๆ /no:ŋ⁵ no:ŋ⁵/ น้อง ๆ

²⁶ เรียงเดียวกัน.

²⁷ บรรจบ พันธุเมธา, ลักษณะและการใช้ภาษาไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2535), 81.

/dek²dek²/ เด็ก ๆ /sa:w¹sa:w¹/ สาว ๆ
 /num³num³/ หนุ่ม ๆ /pa:⁵pa:⁵/ ป้า ๆ
 /?a:w²?a:w²/ อา(ผู้ชาย) ๆ /?a:²?a:²/ อา(ผู้หญิง) ๆ
 /na:⁵na:⁵/ น้ำ ๆ /la:n¹la:n¹/ หลาน ๆ

2. คำซ้ำที่แสดงความไม่แน่ใจในความรู้สึก ซึ่งความหมายของคำซ้ำในลักษณะนี้ยังคงเดิม และเป็นคำซ้ำที่ขยายคำนามหรือคำกริยา มักเกิดร่วมหรือตามหลังคำกริยา ตัวอย่างเช่น

/t^hε:⁵t^hε:⁵/ แท้ ๆ /cw:t⁴cw:t⁴/ จืด ๆ
 /k^hom¹k^hom¹/ ขม ๆ /wa:n¹wa:n¹/ หวาน ๆ
 /kaj⁵kaj⁵/ ไกล ๆ /kaj²kaj²/ ไกล ๆ
 /ba:ŋ²ba:ŋ²/ บาง ๆ /na:¹na:¹/ หนา ๆ

3. คำซ้ำที่สื่อเพื่อบ่งชี้ความเมื่อเป็นคำสั่ง หรือคำขอร้องเชิงบังคับ คำซ้ำประเภทนี้เมื่ออยู่ในประโยคจะวางอยู่หน้าคำว่า /dε:³/ “น้อย” หรือคำว่า /mε:⁵/ “ซี” ตัวอย่างเช่น

/fa:w⁵fa:w⁵/ /dε:³/ รีบ ๆ น้อย
 /sa:⁵sa:⁵/ /dε:³/ ซ้ำ ๆ น้อย
 /ka:⁵ka:⁵/ /dε:³/ กล้า ๆ น้อย
 /waj²waj²/ /mε:⁵/ เร็ว ๆ ซี
 /hε:ŋ²hε:ŋ²/ /mε:⁵/ แรง ๆ ซี
 /sw:³sw:³/ /mε:⁵/ ตรง ๆ ซี

4. คำซ้ำที่เป็นคำคู่ เป็นการซ้ำคำที่เกิดขึ้นเป็นคู่ ๆ และคำทั้งสองคู่จะมีความหมายตรงกันข้ามกันเสมอ ตัวอย่างเช่น

/ka:⁵ka:⁵/ /ja:n⁵ja:n⁵/ กล้า ๆ กลัว ๆ
 /p^hi:³p^hi:³/ /nɔ:ŋ⁵nɔ:ŋ⁵/ พี่ ๆ น้อง ๆ
 /paj²paj²/ /ma:²ma:²/ ไป ๆ มา ๆ
 /na:w¹na:w¹/ /hɔ:n⁵hɔ:n⁵/ หนาว ๆ ร้อน ๆ
 /k^ham³k^ham³/ /mw:t⁵mw:t⁵/ คำ ๆ มีด ๆ
 /lap²lap²/ /tw:n³tw:n³/ หลับ ๆ ตื่น ๆ
 /k^haw⁴k^haw⁴/ /?ɔ:k⁴?ɔ:k⁴/ เข้า ๆ ออก ๆ

คำซ้อน คือ การประสมคำ โดยการนำเอาคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในแนวเดียวกันมาเข้าคู่กัน เพื่อช่วยย้าความหมายให้ชัดเจน หรือเพื่อให้ได้คำที่มีความหมายใหม่ เช่น น้ำท่า , ข้าวปลา , บ้านเรือน เป็นต้น²⁸ การซ้อนคำเป็นวิธีการสร้างคำวิธีหนึ่ง คำเพียงคำเดียวเมื่อเอาคำต่าง ๆ กันมาซ้อนกันจะได้คำใหม่ที่มีความหมายต่างกันไป

ลักษณะคำซ้อนในภาษาหล่มเกิดจากการนำเอาคำ 2 คำ ที่มีความหมายเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันมารวมกัน หรือซ้อนกันเป็นคำ ๆ เดียวกัน เพื่อทำให้ความหมายของอีกคำหนึ่งชัดเจนมากขึ้น ตัวอย่างเช่น

คำที่ 1	คำที่ 2	คำซ้อน
/ba:n ⁵ / บ้าน	/so:ŋ ³ / ช่อง	/ba:n ⁵ / /so:ŋ ³ / บ้านช่อง
/lu:k ⁵ / ลูก	/taw ⁵ / เต้า	/lu:k ⁵ / /taw ⁵ / ลูกเต้า
/kaj ⁵ / ไกล	/sit ⁵ / ชิด	/kaj ⁵ / /sit ⁵ / ไกลชิด
/na:m ⁵ / น้ำ	/t ^h a:3/ ท่า	/na:m ⁵ / /t ^h a:3/ น้ำท่า
/fon ¹ / ฟน	/fa:5/ ฟา	/fon ¹ / /fa:5/ ฟนฟา
/p ^h i:3/ พิ	/no:ŋ ⁵ / น่อง	/p ^h i:3 / /no:ŋ ⁵ / พิ้น่อง

หมวดคำและการใช้คำประเภทต่าง ๆ ในภาษาหล่ม

การจำแนกคำในภาษาหล่ม โดยพิจารณาจากตำแหน่งและหน้าที่ของคำในประโยค โดยใช้กรอบประโยคทดสอบของ ดร.วิจินต์ ภาณุพงศ์ ที่ได้จำแนกหมวดคำในภาษาไทยโดยใช้กรอบประโยคทดสอบ แล้วสังเกตคำที่ปรากฏในตำแหน่งของประโยค คำใดที่สามารถปรากฏแทนที่ตำแหน่ง²⁹เดียวกันใน “ กรอบประโยคทดสอบ ” และทำหน้าที่อย่างเดียวกัน จัดว่าเป็นคำในหมวดเดียวกัน³⁰

²⁸ คณะอาจารย์หมวดภาษาไทย วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา, หลักสูตร ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ การศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุทธินิสารการพิมพ์, 2518), 118.

²⁹ ตำแหน่ง คือ ที่ที่คำแต่ละคำปรากฏอยู่ ซึ่งแต่ละประโยคจะมีตำแหน่งเท่ากับจำนวนคำ เช่น ถ้าประโยคมีจำนวน 3 คำ ก็ถือว่าประโยคนั้นมี 3 ตำแหน่ง เป็นต้น.

³⁰ วิจินต์ ภาณุพงศ์, โครงสร้างของภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538), 57 – 78.

การจำแนกคำในภาษาหล่มโดยวิธีกรัน เนื่องจากว่าคำในภาษาหล่มไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปคำ เพื่อแสดงหน้าที่หรือความเกี่ยวข้องของคำในประโยค อีกทั้งมีการเรียงคำในประโยคแบบประธาน-กริยา-กรรม เช่นเดียวกับภาษาไทยทั่ว ๆ ไป

จากการใช้กรอบประโยคทดสอบเพื่อพิจารณาหมวดคำต่าง ๆ ในภาษาหล่มแล้วพบว่าหมวดคำในภาษาหล่มสามารถจำแนกได้ 21 หมวดดังนี้

1. หมวดคำนาม

หมวดคำนามใช้กรอบประโยคทดสอบ 3 คู่ คือ

กรอบ 1) ก. 1 2 lɛ:w⁵

1) ข. 1 kam² lan² 3

กรอบ 2) ก. 1 2 3 lɛ:w⁵

2) ข. 1 kam² lan² 3 4

กรอบ 3) ก. 1 2 3 4 lɛ:w⁵

3) ข. 1 kam² lan² 3 4 5

จากกรอบทดสอบ 3 คู่นี้ พิจารณาได้ดังนี้

กรอบประโยคทดสอบที่ 1) ก. มีช่องว่าง 2 ตำแหน่ง อยู่หน้าคำว่า /lɛ:w⁵/ “แล้ว” ส่วนกรอบที่

1) ข. มีช่องว่างตำแหน่งที่ 1 และตำแหน่งที่ 3 อยู่ข้างหน้าและข้างหลังคำว่า /kam² lan²/

“กำลัง” ตามลำดับ คำใดก็ตามที่สามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 1 ของกรอบประโยคชุดนี้ได้ถือว่าเป็นคำในหมวดคำนาม ตัวอย่างเช่น

กรอบ 1) ก. /mɛ:w²/ /ta:j²/ /lɛ:w⁵/

แมว ตาย แล้ว

1) ข. /mɛ:w²/ /kam² lan²/ /no:n²/

แมว กำลัง นอน

1) ก. /ma:⁵/ /lɛn³/ /lɛ:w⁵/

ม้า วิ่ง แล้ว

1) ข. /ma:⁵/ /kam² lan²/ /lɛn³/

ม้า กำลัง วิ่ง

คำว่า / mɛ:w²/ “แมว” , / ma:⁵/ “ม้า” ปรากฏในตำแหน่งที่ 1 ของกรอบประโยค 1) ก. และ 1) ข. ได้ ถือว่าเป็นคำนามในกรอบประโยคชุดที่ 1) ก. และ 1) ข. นี้ ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของประโยคที่อยู่ข้างหน้าคำกริยา ซึ่งเรียกว่า คำนามหน่วยประธาน³¹

ส่วนกรอบประโยคทดสอบคู่ที่ 2 นั้นมี 4 ตำแหน่ง ในกรอบที่ 2) ก. มีช่องว่าง 3 ตำแหน่งอยู่หน้าคำ / lɛ:w⁵/ “แล้ว” ในกรอบที่ 2) ข. มีช่องว่างตำแหน่งที่ 1 อยู่หน้าคำว่า / kam² laŋ²/ “กำลัง” และช่องว่างตำแหน่งที่ 3 และที่ 4 อยู่หลังคำ / kam² laŋ²/

นอกจากคำที่ปรากฏในตำแหน่งที่ 1 ของกรอบประโยคทั้งคู่นี้ถือว่าเป็นคำนามหน่วยประธานแล้ว คำที่สามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 3 ของกรอบประโยค 2) ก. และตำแหน่งที่ 4 ของกรอบประโยค 2) ก. ก็ถือว่าเป็นหน่วยคำนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงด้วย เช่น

กรอบ 2) ก. / lu:k⁵ k^ho:j¹/ / p^ha:³/ / fɯ:n²/ / lɛ:w⁵/

ลูกเขย ผ่า ฟิน แล้ว

2) ข. / lu:k⁵ k^ho:j¹/ / kam² laŋ²/ / p^ha:³/ / fɯ:n²/

ลูกเขย กำลัง ผ่า ฟิน

2) ก. / so:n⁵/ / fon¹/ / mit⁵/ / lɛ:w⁵/

ดา ลับ มีด แล้ว

2) ข. / so:n⁵/ / kam² laŋ²/ / fon¹/ / mit⁵/

ดา กำลัง ลับ มีด

คำที่ปรากฏในตำแหน่งที่ 1 ของกรอบประโยค 2) ก. และ 2) ข. จะเป็นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน ส่วนคำว่า / fɯ:n²/ “ฟิน” , / mit⁵/ “มีด” สามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 3 ของกรอบประโยค 2) ก. และตำแหน่งที่ 4 ของกรอบประโยค 2) ข. ได้ จึงถือว่าเป็นคำนาม แต่เป็นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของประโยคคนละชนิดกันกับคำนามที่ปรากฏในตำแหน่งที่ 1 ของกรอบประโยค คำนามชนิดหลังนี้ปรากฏอยู่ข้างหลังคำกริยาพวกหนึ่ง โดยเป็นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง.

ในกรอบประโยคคู่ที่ 3 มีคำ 5 ตำแหน่ง ในกรอบที่ 3) ก. นั้น มีช่องว่าง 4 ตำแหน่งอยู่หน้าคำว่า / lɛ:w⁵/ “แล้ว” และในกรอบที่ 3) ข. มีช่องว่างตำแหน่งที่ 1 อยู่หน้าคำว่า / kam² laŋ²/ “กำลัง” และช่องว่างตำแหน่งที่ 3,4,5, อยู่หลังคำว่า / kam² laŋ²/ “กำลัง”

³¹ เรื่องเดียวกัน, 22.

คำใดก็ตามที่ปรากฏอยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของกรอบประโยคทั้งคู่ ถือว่าเป็นคำนามหน่วยประธาน สำหรับคำที่ปรากฏในตำแหน่งที่ 3 ของกรอบ 3) ก. และตำแหน่งที่ 4 ของกรอบ 3) ข. ได้ ถือว่าเป็นคำนามหน่วยกรรมตรง ส่วนคำที่ปรากฏในตำแหน่งที่ 4 ของกรอบ 3) ก. และตำแหน่งที่ 5 ของกรอบ 3) ข. ได้นั้นถือว่าเป็นคำนามซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมรอง ตัวอย่างเช่น

กรอบ 3) ก. /ʔi:² p^hoʔ²/ /haj⁴/ /wɛn³ ta:²/ /ʔi:² mɛʔ²/ /lɛ:w⁵/

พ่อ ให้ แวนตา แม่ แล้ว

3) ข. /ʔi:² p^hoʔ²/ /kam² laŋ²/ /haj⁴/ /wɛn³ ta:²/ /ʔi:² mɛʔ²/

พ่อ กำลัง ให้ แวนตา แม่

3) ก. /ʔa:j⁵/ /k^hu:n²/ /si:a⁴/ /no:w⁵/ /lɛ:w⁵/

พี่ชาย คีน เสือ น้อย แล้ว

3) ข. /ʔa:j⁵/ /kam² laŋ²/ /k^hu:n²/ /si:a⁴/ /no:w⁵/

พี่ชาย กำลัง คีน เสือ น้อย

จะเห็นได้ว่า คำในตำแหน่งที่ 1 ของกรอบประโยคทั้งคู่ คือ /ʔi:² p^hoʔ²/ “พ่อ” และ /ʔa:j⁵/ “พี่ชาย” เป็นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน ส่วนคำในตำแหน่งที่ 3

ของกรอบประโยค 3) ก. และตำแหน่งที่ 4 ของกรอบประโยค 3) ข. คือ /wɛn³ ta:²/ “แวนตา” และคำว่า /si:a⁴/ “เสือ” เป็นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง สำหรับคำที่ปรากฏในตำแหน่งที่ 4 ของกรอบประโยค 3) ก. และตำแหน่งที่ 5 ของกรอบประโยค 3) ข. คือ /ʔi:² mɛʔ²/ “แม่”, /no:w⁵/ “น้อย” จัดว่าเป็นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมรอง ซึ่งอยู่ข้างหลังหน่วยกรรมตรง

ตัวอย่างหมวดคำนาม

/mot ⁵ /	มด	/lek ² /	เหล็ก	/t ^h am ⁴ /	ถ้ำ
/faj ² /	ไฟ	/na:m ⁵ /	น้ำ	/k ^h i: ⁴ fa: ⁴ /	เมฆ
/k ^h o:k ⁵ /	โคก	/wi:ak ⁵ /	งาน	/si:a ¹ /	เสือ
/nok ⁵ /	นก	/pa: ² /	ปลา	/pa: ³ /	ป่า
/na: ⁴ /	หน้า	/laŋ ¹ /	หลัง	/fa: ⁵ /	ฟ้า
/k ^h u:an ² /	คว้น	/dɛ:t ⁴ /	แดด	/pet ² /	เปิด

2. หมวดคำสรรพนาม

คำสรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนนามหรือข้อความที่กล่าวมาแล้ว เพื่อไม่ต้องกล่าวนามหรือข้อความที่กล่าวมาแล้วซ้ำอีก³² ซึ่งสามารถปรากฏแทนที่ในตำแหน่งเดียวกับคำนาม ในกรอบประโยคทั้ง 3 คู่ได้ ดังตัวอย่างเช่น

กรอบ 1) ก. / k^hɔj⁴ / / waw⁵ / / ɛ:w⁵ /

ฉัน พุด แล้ว

1) ข. / k^hɔj⁴ / / kam² laŋ² / / waw⁵ /

ฉัน กำลัง พุด

1) ก. / k^haw¹ caw⁵ / / ma:² / / ɛ:w⁵ /

เขา มา แล้ว

1) ข. / k^haw¹ caw⁵ / / kam² laŋ² / / ma:² /

เขา กำลัง มา

คำสรรพนาม / k^hɔj⁴ / “ฉัน”, / k^haw¹ caw⁵ / “เขา” เป็นคำสรรพนามที่ทำหน้าที่

เป็นหน่วยประธานซึ่งวางแทนคำนามในตำแหน่งที่ 1 ของกรอบประโยค 1) ก. และ 1) ข.

กรอบ 2) ก. / k^hu:² / / tw:an² / / p^hu:ak⁵ haw² / / ɛ:w⁵ /

ครู เดือน พวกเรา แล้ว

2) ข. / k^hu:² / / kam² laŋ² / / tw:an² / / p^hu:ak⁵ haw² /

ครู กำลัง เดือน พวกเรา

2) ก. / pa:⁵ / / ha:m⁴ / / p^hu:ak⁵ caw⁵ / / ɛ:w⁵ /

ป่า ห้าม พวกเธอ แล้ว

2) ข. / pa:⁵ / / kam² laŋ² / / ha:m⁴ / / p^hu:ak⁵ caw⁵ /

ป่า กำลัง ห้าม พวกเธอ

คำสรรพนาม / p^hu:ak⁵ haw² / “พวกเรา”, / p^hu:ak⁵ caw⁵ / “พวกเธอ”

แทนคำนามในตำแหน่งที่ 3 และ 4 ในกรอบ 2) ก. และ 2) ข. ตามลำดับ ซึ่งจัดเป็นคำสรรพนามหน่วยกรรมตรง

³² กำชัย ทองหล่อ, *หลักภาษาไทย* (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรรкарพิมพ์, 2540), 235.

กรอบ 3) ก. /nɔːŋ⁵/ /haj⁴/ /naŋ³sw:¹/ /k^hɔj⁴/ /lɛ:w⁵/

น้อง ให้ หนังสือ ฉัน แล้ว

3) ข. /nɔːŋ⁵/ /kam²laŋ²/ /haj⁴/ /naŋ³sw:¹/ /k^hɔj⁴/

น้อง กำลัง ให้ หนังสือ ฉัน

3) ก. /ʔɯːaj⁵/ /tɕip²/ /si:a⁴/ /caw⁵/ /lɯːw⁵/

พี่สาว เย็บ เสื้อ เธอ แล้ว

3) ข. /ʔɯːaj⁵/ /kam²laŋ²/ /tɕip²/ /si:a⁴/ /caw⁵/

พี่สาว กำลัง เย็บ เสื้อ เธอ

คำสรรพนาม /k^hɔj⁴/ “ฉัน” และ /caw⁵/ “เธอ” แทนคำนามในตำแหน่งที่ 4 และ 5 ของกรอบประโยค 3) ก. และ 3) ข. ตามลำดับ ซึ่งเป็นคำสรรพนามทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมรอง

คุณสมบัติประการหนึ่งที่ทำให้คำสรรพนามกับคำนามแตกต่างกัน ก็คือ คำนามนั้นอาจจะสามารถนำคำคุณศัพท์มาขยายได้ ในขณะที่คำสรรพนามไม่สามารถนำคำคุณศัพท์มาขยายได้ ตัวอย่างเช่น

/k^hon²/ /suːŋ¹/ /tɕaːŋ³/ /waj²/

คน สูง เดิน เร็ว

ประโยคนี้คำว่า /suːŋ¹/ “สูง” เป็นคำคุณศัพท์ขยายคำนาม /k^hon²/ “คน” ได้ ในขณะที่คำคุณศัพท์ /suːŋ¹/ “สูง” ไม่สามารถนำไปขยายคำสรรพนามได้ ตัวอย่างเช่น

³³ /k^hɔj⁴/ /suːŋ¹/ /tɕaːŋ³/ /waj²/

ฉัน สูง เดิน เร็ว

คำสรรพนามในทางไวยากรณ์จัดว่าเป็นคำที่มีความสำคัญต่อโครงสร้างของภาษาและการใช้ภาษามาก ซึ่งแต่ละภาษาจะมีกฎเกณฑ์และวิธีใช้คำสรรพนามอย่างเป็นระบบ อย่างคำสรรพนามในภาษาห่อมีรายละเอียดต่อการศึกษาดังต่อไปนี้

คำสรรพนามในภาษาห่อแบ่งออกตามลักษณะการใช้ได้ 3 ประเภท คือ

1. คำสรรพนามที่ใช้แทนตัวผู้พูด เรียกว่า สรรพนามบุรุษที่ 1

³³ ประโยคนี้ผิดไวยากรณ์

2. คำสรรพนามที่ใช้แทนตัวผู้ที่พูดด้วยหรือคู่สนทนาเรียกว่า สรรพนามบุรุษที่ 2
 3. คำสรรพนามที่ใช้แทนผู้ที่ถูกกล่าวถึง เรียกว่า สรรพนามบุรุษที่ 3
- คำบุรุษสรรพนาม สามารถแบ่งออกตามความหมายได้ดังนี้

พจน์ แบ่งออกเป็น 2 พจน์ คือ

1. เอกพจน์ คือ คำสรรพนามที่มีความหมายเพียงสิ่งเดียว หรือคนเดียว
2. พหูพจน์ คือ คำสรรพนามที่มีความหมายถึงบุคคลหรือสิ่งของตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป คำสรรพนามเอกพจน์บางคำสามารถทำให้เป็นพหูพจน์ได้ด้วยการเติมคำว่า / p^hu:ak⁵/ “ พวก ” นำหน้าคำบุรุษสรรพนามนั้น

บุรุษ แบ่งออกได้เป็น 3 บุรุษ คือ

บุรุษที่ 1 คือ ผู้พูด

บุรุษที่ 2 คือ ผู้ที่พูดด้วย หรือคู่สนทนา

บุรุษที่ 3 คือ ผู้ที่ถูกกล่าวถึงซึ่งอยู่นอกวงสนทนา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

หน้าที่ของคำบุรุษสรรพนาม

1. เป็นประธานของประโยค เช่น

/ k^hoj⁴/ / paj²/ / t^hi:aw³/ / ta³la:t⁴/

ฉัน ไป เที่ยว ตลาด

/ caw⁵/ / lɯ:m²/ / k^ha:³/ / mɛ:ŋ²sa:p⁴/

เธอ ลืม หม่า แมลงสาบ

2. เป็นกรรมของประโยค ทั้งกรรมตรงและกรรมรอง

/ nu:¹/ / kat²/ / k^hoj⁴/

หนู กัด ฉัน

/ ǵa:³/ / haj⁴/ / sa:t⁴/ / caw⁵/

ย่า ให้ เสือ เธอ

3. เป็นคำแสดงความเป็นเจ้าของ เช่น

/ mu:¹ / / k^haw¹ caw⁵ / / la:j¹ /

หนู เขา เยอะ

/ ?i:² p^ho?² / / k^ho:j⁴ / / paj² / / na:² /

พ่อ ฉัน ไป นา

การใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาหล่มมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

คำสรรพนามบุรุษที่ 1 หมายถึง คำสรรพนามที่ใช้แทนตัวผู้พูดเอง ได้แก่คำว่า / k^ho:j⁴ / “ผม , ฉัน” มีความหมายเป็นเอกพจน์ เป็นคำสามัญที่ใช้พูดกันโดยทั่วไปใช้พูดกับบุคคลที่มีวัยเสมอกัน ที่คุ้นเคยกัน ใช้รวมทั้งเพศชายและเพศหญิง ตัวอย่างเช่น

/ mɯ:⁵ ni:⁵ / / k^ho:j⁴ / / pu:at⁴ / / t^ho:ŋ⁵ /

วันนี้ ฉัน ปวด ท้อง

/ mɯ:⁵ wa:n² / / k^ho:j⁴ / / paj² / / t^hi:aw³ /

เมื่อวาน ฉัน ไป เที่ยว

/ k^ho:j⁴ / / naŋ³ / / tɛ:w⁵ /

ฉัน นั่ง แล้ว

/ k^ho:j⁴ / / hu:⁵ / / tɛ:w⁵ /

ฉัน รู้ แล้ว

หากเป็นคำสรรพนามที่ใช้เพื่อแสดงความเคารพนับถือยกย่อง ที่เด็กใช้สนทนากับผู้ใหญ่ หรือกับพระสงฆ์ จะใช้คำว่า / p^hom¹ / “ กระผม ” สำหรับผู้ชาย และคำว่า / nu:¹ / “ ดิฉัน , หนู ” สำหรับผู้หญิง ตัวอย่างเช่น

/ so:n⁵ / / hen¹ / / sa?² mut² / / p^hom¹ / / bo:³ /

ยาย เห็น สมุด ผม ไหม

/ mɯ:⁵ ni:⁵ / / nu:¹ / / k^ho:¹ / / t^ha?⁵ wa:j¹ / / ma:k⁴ maj⁵ /

วันนี้ ดิฉัน ขอ ถวาย ผลไม้

หากเป็นคำสรรพนามที่ใช้เพื่อแสดงความหมายพหูพจน์ ที่ใช้พูดกับบุคคลที่มีวัยเสมอกันสนิทสนมกัน และใช้รวมทั้งเพศชายและเพศหญิง จะใช้คำว่า / p^hu:ak⁵ haw² / “ พวกเรา ” หรือ / haw² / “ เรา ” ตัวอย่างเช่น

/haw²/ /paj²/ /len³/ /na:m⁵/ /bo:³/
 เรา ไป เล่น น้ำ ไหม
 /mo:¹/ /si:³/ /ma:²/ /ba:n⁵/ /p^hu:ak⁵ haw²/
 หมอ จะ มา บ้าน พวกเรา
 /lo:ŋ² li:an²/ /p^hu:ak⁵ haw²/ /pə:t⁴/ /mɯ:⁵ ?ɯ:n³/
 โรงเรียน พวกเรา เปิด พุงนี้

คำสรรพนามบุรุษที่ 2 หมายถึง คำสรรพนามที่ใช้แทนตัวผู้ฟังหรือผู้ที่พูดด้วย ได้แก่ คำว่า /caw⁵/ “เธอ, คุณ” มีความหมายเป็นเอกพจน์ เป็นคำสามัญที่ใช้พูดกันโดยทั่วไปใช้พูดกับบุคคลที่มีวัยเสมอกัน ที่คุ้นเคยกัน ใช้รวมทั้งเพศชายและเพศหญิง ตัวอย่างเช่น

/mɯ:⁵ wa:n²/ /caw⁵/ /paj²/ /saj¹/
 เมื่อวาน เธอ ไป ไหน
 /k^han¹/ /caw⁵/ /tok²/ /na:m⁵/
 ฉัน เธอ ตก น้ำ
 /caw⁵/ /bo:⁵/ /təŋ⁵/ /ja:n⁵/
 เธอ ไม่ ต้อง กลัว

หากเป็นคำสรรพนามที่ใช้เพื่อแสดงความหมายพหูพจน์ ที่ใช้พูดกับบุคคลที่มีวัยเสมอกันสนิทสนมกัน และใช้รวมทั้งเพศชายและเพศหญิง จะใช้คำว่า /p^hu:ak⁵ caw⁵/ “พวกเรา” ตัวอย่างเช่น

/p^hu:ak⁵ caw⁵/ /saj³/ /ba:t⁴/ /ɯ:¹ kʰaŋ²/
 พวกเรา ใส่ บาตร หรือยัง
 /p^hu:ak⁵ caw⁵/ /daj⁵/ /ŋa:n²/ /ɯ:¹ kʰaŋ²/
 พวกเรา ได้ งาน หรือยัง
 /tam² lu:at⁴/ /k^hon⁵/ /ba:n⁵/ /p^hu:ak⁵ caw⁵/ /bo:³/
 ดำรง กัน บ้าน พวกเรา ไหม

คำสรรพนามบุรุษที่ 3 หมายถึง คำสรรพนามที่ใช้แทนตัวผู้ที่ถูกกล่าวถึง ได้แก่ คำว่า /k^haw¹ caw⁵/ “เขา” มีความหมายเป็นเอกพจน์ เป็นคำสามัญที่ใช้พูดกันโดยทั่วไปใช้พูดกับบุคคลที่มีวัยเสมอกัน ที่คุ้นเคยกัน ใช้รวมทั้งเพศชายและเพศหญิง ตัวอย่าง เช่น

/k^haw¹ caw⁵/ /ju:³/ /kap²/ /pa:⁵/

เขา อยู่ กับ ป้า

/su:an¹/ /k^haw¹ caw⁵/ /ju:³/ /kaj²/ /la:j¹/

สวน เขา อยู่ ไกล มาก

/k^haw¹ caw⁵/ /pen²/ /lu:k⁵/ /k^hon²/ /lu:aj²/

เขา เป็น ลูก คน รวย

หากเป็นคำสรรพนามที่ใช้พูดกับบุคคลที่สูงวัยกว่า หรือเพื่อแสดงความเคารพนับถือ จะใช้คำว่า /p^hon³/ “ท่าน” และใช้รวมทั้งเพศชายและเพศหญิง ตัวอย่างเช่น

/lu:an¹ p^ho:³/ /p^hon³/ /kam² lan²/ /su:at⁴ mon²/

หลวงพ่อ ท่าน กำลัง สวดมนต์

/k^hu:² kaj³/ /p^hon³/ /ma:²/ /ɛ:w⁵/

ครูใหญ่ ท่าน มา แล้ว

/k^hun² mo:¹/ /p^hon³/ /mi:a²/ /ɛ:w⁵/

คุณหมอ ท่าน กลับ แล้ว

หากเป็นคำสรรพนามที่ใช้เพื่อแสดงความหมายพหูพจน์ ที่ใช้พูดกับบุคคลที่มีวัยเสมอกันสนิทสนมกันและใช้รวมทั้งเพศชายและเพศหญิง จะใช้คำว่า /p^hu:ak⁵ k^haw¹ caw⁵/ “พวกเขา” ตัวอย่างเช่น

/p^hu:ak⁵ k^haw¹ caw⁵/ /kam² lan²/ /len³/ /ki:² la:²/

พวกเขา กำลัง เล่น กีฬา

/p^hu:ak⁵ k^haw¹ caw⁵/ /ma:²/ /ho:t⁵/ /kia:m² daj¹/

พวกเขา มา ถึง เมื่อไหร่

/p^hu:ak⁵ k^haw¹ caw⁵/ /ju:³/ /can² wat²/ /le:j²/

พวกเขา อยู่ จังหวัด เลย

ตารางที่ 6 ตารางแสดงคำสรรพนามในภาษาหล่ม

สรรพนาม	เอกพจน์	พหูพจน์	การใช้
บุรุษที่ 1	/k ^h ɔj ⁴ / “ผม , ฉัน”	/p ^h u:ak ⁵ haw ² / “ พวกเรา ”	ใช้พูดกันโดยทั่วไปกับบุคคลที่มี วัยเสมอกันที่คุ้นเคยกัน ใช้รวมทั้ง เพศชายและเพศหญิง
	/p ^h om ¹ / “กระผม”	/p ^h u:ak ⁵ p ^h om ¹ / พวกกระผม	ใช้เพื่อแสดงความเคารพนับถือยก ย่อง ที่เด็กผู้ชายใช้สนทนากับ ผู้ใหญ่ หรือกับพระสงฆ์
	/nu: ¹ / “ดิฉัน , หนู”	/p ^h u:ak ⁵ nu: ¹ / พวกหนู	ใช้เพื่อแสดงความเคารพนับถือยก ย่อง ที่เด็กผู้หญิงใช้สนทนากับ ผู้ใหญ่ หรือกับพระสงฆ์
บุรุษที่ 2	/caw ⁵ / “เธอ , คุณ”	/p ^h u:ak ⁵ caw ⁵ / พวกเธอ	ใช้พูดกันโดยทั่วไปกับบุคคลที่มี วัยเสมอกันที่คุ้นเคยกัน ใช้รวมทั้ง เพศชายและเพศหญิง
บุรุษที่ 3	/k ^h aw ¹ caw ⁵ / เขา	/p ^h u:ak ⁵ k ^h aw ¹ caw ⁵ / พวกเขา	ใช้พูดกันโดยทั่วไปกับบุคคลที่มี วัยเสมอกันที่คุ้นเคยกัน ใช้รวมทั้ง เพศชายและเพศหญิง
	/p ^h on ³ / “ท่าน ”	/p ^h u:ak ⁵ p ^h on ³ / “ ท่าน ”	ใช้พูดกับบุคคลที่สูงวัยกว่า หรือ เพื่อแสดงความเคารพนับถือ ใช้ รวมทั้งเพศชายและเพศหญิง

3. หมวดคำลำดับญาติ

คำลำดับญาติ จัดเป็นคำนามประเภทหนึ่งแต่ใช้เป็นคำสรรพนาม โดยสามารถใช้แทนตัวผู้พูด คือใช้เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนตัวผู้ฟัง คือใช้เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 และยังสามารถใช้แทนตัวผู้ที่ถูกกล่าวถึง คือใช้เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 และยังสามารถใช้เรียกบุคคลได้ทั่วไปทั้งที่เป็นญาติและไม่ใช่วญาติ ซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมไทยโดยเฉพาะในชนบท ที่มีความเคารพนับถือกันฉันท์ญาติพี่น้อง

คำลำดับญาติในภาษาห่อหมกไม่แตกต่างจากคำลำดับญาติในภาษาไทยกลางมากนัก ซึ่งส่วนใหญ่จะเหมือนกันแตกต่างกันบ้างก็เป็นบางคำ เพราะคำลำดับญาติถือว่าเป็นคำพื้นฐานที่ใช้ร่วมกันโดยทั่วไปในทุกภาคของประเทศไทย การใช้คำลำดับญาติในภาษาห่อหมกใช้ตามลักษณะของครอบครัว ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. คำลำดับญาติทางฝ่ายพ่อ

2. คำลำดับญาติทางฝ่ายแม่

คำลำดับญาติในภาษาห่อหมก ส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้โดยแยกเพศ มีคำที่ใช้โดยไม่แยกเพศอยู่

2 คำ คือคำว่า /t^hu:at⁵/ “ทวด” กับคำว่า /so:n⁵/ “ตา, ยาย (โชน)”

คำลำดับญาติทางฝ่ายพ่อ

ทวด /t^hu:at⁵/

ปู่ /pu:³/

ย่า /t^ha:³/

ตา -

ยาย -

ลุง /luŋ²/, /p^ho:³tu:⁵/

ป้า /pa:⁵/, /mɛ:³tu:⁵/

น้า -

อา (ผู้หญิง) /ʔa:²/

อาว (ผู้ชาย) /ʔa:w²/

พี่ชาย /ʔa:j⁵/

พี่สาว /ʔɰ:a:j⁵/

พี่ชายบวชพระแล้ว /lu:an¹ p^hi:³/

คำลำดับญาติทางฝ่ายแม่

ทวด /t^hu:at⁵/

-

-

/p^ho:³ so:n⁵/

/mɛ:³ so:n⁵/

/luŋ²/, /p^ho:³tu:⁵/

/pa:⁵/, /mɛ:³tu:⁵/

/na:⁵/

-

-

/ʔa:j⁵/

/ʔɰ:a:j⁵/

/lu:an¹ p^hi:³/

น้องชายบวชพระแล้ว /mɔm³/

/mɔm³/

รวมทั้งลูกและหลาน

รายละเอียดการใช้คำลำดับญาติในภาษาหล่มมีดังต่อไปนี้

คำว่า /t^hu:at⁵/ “ทวด” เป็นคำที่ใช้เรียกโดยไม่แยกเพศ คือสามารถใช้ได้ทั้งเพศชาย และเพศหญิง ใช้เรียกพ่อและแม่ของ /pu:³/ ปู่, /kɛ:³/ ย่า, /p^hɔ:³so:n⁵/ ตา และ /mɛ:³so:n⁵/ ยาย นอกจากนี้ ยังใช้เรียกบุคคลที่ล่วงลับไปแล้วที่เป็นบรรพบุรุษของตน รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่พ่อแม่เคารพนับถือเสมือนทวดด้วย.

คำว่า /pu:³/ “ปู่” เป็นคำที่ใช้เรียก พ่อของพ่อ นอกจากนี้สามารถใช้เรียกพี่ชาย และน้องชายของปู่ได้อีกด้วย รวมถึงใช้เรียกบุคคลทั่วไปที่มีอายุมากที่พ่อแม่เคารพนับถือเสมือนพ่อด้วย

คำว่า /kɛ:³/ “ย่า” เป็นคำที่ใช้เรียก แม่ของพ่อ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เรียกพี่สาว และน้องสาวของย่าได้อีกด้วย รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่แม่เคารพนับถือเสมือนแม่ด้วย.

คำว่า /p^hɔ:³so:n⁵/ “ตา” เป็นคำที่ใช้เรียกพ่อของแม่ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เรียกพี่ชายและน้องชายของ /p^hɔ:³so:n⁵/ “ตา” ได้ด้วย รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่แม่เคารพนับถือเสมือนพ่อด้วย.

คำว่า /mɛ:³so:n⁵/ “ยาย” เป็นคำที่ใช้เรียก แม่ของแม่ นอกจากนี้ สามารถใช้เรียกพี่สาวและน้องสาวของ /mɛ:³so:n⁵/ “ยาย” ได้ รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่แม่เคารพนับถือเสมือนแม่ด้วย.

คำว่า /luŋ²/ “ลุง” เป็นคำที่ใช้เรียกพี่ชายของพ่อและพี่ชายของแม่ หากเป็นบุคคลทั่วไปที่มีอายุมากกว่าพ่อกับแม่ซึ่งไม่ใช่ญาติกัน สามารถเรียกได้ 2 คำคือใช้คำว่า /luŋ²/ “ลุง” และคำว่า /tu:⁵/ “ตู้” การใช้คำว่า /luŋ²/ และ /tu:⁵/ สามารถใช้คำว่า /p^hɔ:³/ “พ่อ” ประกอบหน้าคำเป็น /p^hɔ:³luŋ²/ “พ่อลุง” , /p^hɔ:³tu:⁵/ “พ่อตู้” ได้ด้วย.

คำว่า /pa:⁵/ “ป้า” เป็นคำที่ใช้เรียกพี่สาวของพ่อและพี่สาวของแม่ หากเป็นบุคคลทั่วไปที่มีอายุมากกว่าพ่อกับแม่ซึ่งไม่ใช่ญาติกัน สามารถเรียกได้ 2 คำคือใช้คำว่า /pa:⁵/ “ป้า” และคำว่า /tu:⁵/ “ตู้” การใช้คำว่า /pa:⁵/ และ /tu:⁵/ สามารถใช้คำว่า /mɛ:³/ “แม่” ประกอบหน้าคำเป็น /mɛ:³pa:⁵/ “แม่ป้า” , /mɛ:³tu:⁵/ “แม่ตู้” ได้ด้วย.

คำว่า / na:⁵ / “ น้ำ ” เป็นคำที่ใช้เรียกน้องชายหรือน้องสาวของแม่ และบุคคลทั่วไปที่มีอายุน้อยกว่าแม่แม้ว่าจะไม่ใช่ญาติกันก็ตาม.

คำว่า / ?a:² / “ อา (ผู้หญิง) ” เป็นคำที่ใช้เรียกน้องสาวของพ่อ และจะยังใช้เรียกบุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่ญาติแต่เคารพนับถือและสนิทสนมกันเหมือนญาติได้ด้วย.

คำว่า / ?a:w² / “ อาว (ผู้ชาย) ” เป็นคำที่ใช้เรียกน้องชายของพ่อ และจะยังใช้เรียกบุคคลทั่วไปซึ่งมีอายุน้อยกว่าพ่อและไม่ใช่ญาติ แต่เคารพนับถือและสนิทสนมกันเหมือนญาติได้ด้วย.

คำว่า / ?a:j⁵ / “ พี่ชาย ” เป็นคำใช้เรียกพี่ชายที่ยังไม่ได้บวชพระ และสามารถใช้เรียกบุคคลอื่นที่สนิทกันและคนแปลกหน้าได้ รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่เคารพนับถือซึ่งมีอายุมากกว่าตนเองแม้ว่าจะไม่ใช่ญาติก็ตาม.

คำว่า / ?w:aj⁵ / “ พี่สาว ” เป็นคำใช้เรียกพี่สาวของตนโดยลำดับญาติ และสามารถใช้เรียกบุคคลอื่นที่สนิทกันและคนแปลกหน้าทั่ว ๆ ไปได้ โดยเป็นการเรียกด้วยความเคารพนับถือในฐานะที่มีอายุมากกว่าตนเองแม้ว่าจะไม่ใช่ญาติก็ตาม.

คำว่า / lu:an¹ p^hi:³ / “ พี่ชายที่บวชพระแล้ว ” เป็นคำเรียกพี่ชายที่บวชพระแล้ว และใช้ได้กับบุคคลที่สนิทสนมกันและคนแปลกหน้าทั่วไป โดยเป็นการเรียกด้วยความเคารพนับถือในฐานะที่มีอายุมากกว่าและมีสถานภาพสูงกว่าตนเองแม้ว่าจะไม่ใช่ญาติก็ตาม หรือแม้แต่คนที่มียุ่เท่ากันที่บวชพระแล้วก็ใช้เรียกเช่นเดียวกัน.

คำว่า / mɔm³ / “ น้องชายที่บวชพระแล้ว ” เป็นคำเรียกผู้ชายที่เป็นน้องชายซึ่งบวชพระแล้ว และสามารถใช้ได้กับบุคคลที่สนิทสนมกันและบุคคลแปลกหน้าทั่ว ๆ ไป โดยเป็นการเรียกในฐานะที่มีอายุน้อยกว่าแต่มีความเคารพนับถือด้วยสถานภาพ และเพศที่สูงกว่าตนเองแม้ว่าจะไม่ใช่ญาติก็ตาม.

4. หมวดคำกริยา

เมื่อพิจารณาคำกริยาจากกรอบประโยคทดสอบทั้ง 3 คู่ คือ กรอบที่ 1) ก. 1) ข กรอบที่ 2) ก 2) ข และกรอบ 3) ก 3) ข แล้ว สามารถแบ่งคำกริยาออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. หมวดคำกริยากรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ
 - 1.1 คำกริยากรรมประเภทที่ 1
 - 1.2 คำกริยากรรมประเภทที่ 2
2. หมวดคำกริยาสกรรม
3. หมวดคำกริยาทวิกรรม

ทั้งนี้ เป็นการแบ่งโดยอาศัยตำแหน่งของคำนามที่ปรากฏหลังคำกริยานั่นเอง

1. หมวดคำกริยากรรม คือ คำกริยาที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของประโยคโดยไม่มีหน่วยกรรมตรงตามหลัง สามารถปรากฏได้ในตำแหน่งที่ 2 ของกรอบประโยค 1) ก และตำแหน่งที่ 3 ของกรอบประโยค 1) ข แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ

1.1 คำกริยากรรมประเภทที่ 1 ใช้กรอบประโยคทดสอบกรอบที่ 1) ก. 1) ข. และ 1) ค. ซึ่งมี 4 ตำแหน่ง คือ

กรอบ 1) ก. นาม 2 คำช่วยหลังกริยา

กรอบ 1) ข. นาม คำช่วยหน้ากริยา 3

กรอบ 1) ค. นาม 2 กริยาวิเศษณ์ คำขยายกริยาวิเศษณ์

คำใดที่สามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 3 ซึ่งเป็นช่องว่างในกรอบประโยคจาก 1) ก. โดยมีคำนามและคำช่วยหน้ากริยาอยู่ข้างหน้า และคำนั้นสามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 2 ของกรอบประโยค 1) ข. โดยมีคำนามวางอยู่ข้างหน้า และคำกริยาวิเศษณ์วางอยู่ข้างหลัง คำที่อยู่ในตำแหน่งช่องว่างในกรอบประโยคทั้งคู่นี้ได้ ถือว่าเป็นคำในหมวดกริยากรรมประเภทที่ 1 คือ คำกริยาที่ไม่ต้องมีหน่วยกรรมตรงตามหลัง ตัวอย่างเช่น

กรอบ 1) ก. / ton⁵ k'aw⁴ / / lom⁵ / / ɛ:w⁵ /
ต้นข้าว ล้ม แล้ว

กรอบ 1) ข. / nɔ:w⁵ / / kam² lan² / / dan² faj² /³⁴

น้อง กำลัง ก่อไฟ

กรอบ 1) ค. / k'u:an¹ / / hak² / / waj² / / ?i:² li:¹ /

ขวาน หัก เร็ว จริง

1.2 คำกริยากรรมประเภทที่ 2 ใช้กรอบประโยคทดสอบกรอบที่ 4) ก และ 4) ข. ซึ่งมี 4 ตำแหน่ง คือ

กรอบ 4) ก. นาม 2 กริยาวิเศษณ์ คำขยายกริยาวิเศษณ์

กรอบ 4) ข. นาม 2 กริยาวิเศษณ์

³⁴ คำว่า / dan² faj² / “ตั้งไฟ” เป็นกริยากรรม ถ้าเป็นก่อดิน ก่อทราย จะไม่ใช่คำว่า / dan² /

คำใดที่สามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 2 ซึ่งเป็นช่องว่างในกรอบประโยคจาก 4) ก และ กรอบประโยค 4) ข โดยมีคำนามอยู่ข้างหน้า และคำกริยาวิเศษณ์วางอยู่ข้างหลัง คำที่อยู่ใน ตำแหน่งช่องว่างในกรอบประโยคทั้งคู่นี้ได้ ถือว่าเป็นคำในหมวดกริยากรรมประเภทที่ 2 คือ คำกริยาที่ไม่ต้องมีหน่วยกรรมตรงตามหลัง ตัวอย่างเช่น

กรอบ 4) ก. / nɔːŋ⁵ sa:j² / / su:ŋ¹ / / ku:a³ / / ?a:j⁵ /

น้องชาย สูง กว่า พี่ชาย

กรอบ 4) ข. / di:n² sa:j² / / na:k² / / t^hi: ³ sut² /

दिनทรाय หนัก ที่สุด

ตัวอย่างคำกริยากรรม

/ nɔːn² / นอน / tu:n³ / ตื่น / fa:w⁵ / รีบ

/ ma:² / มา / ta:j² / ตาย / k^ha:ŋ³ / เดิน

/ lap² / กลับ / ten⁵ / เต็ม / lɛn³ / วัง

/ hi:a³ / หล่น / kɛ:t⁴ / เกิด / jɯ:n² / ยืน

/ k^haj³ / ใหญ่ / na:¹ / นานา / nɔːn⁵ / ร้อน

/ ti:a⁵ / เตี้ย / baw² / เบา / t^h on² / ทน

2. หมวดคำกริยากรรม

ใช้กรอบประโยคทดสอบกรอบที่ 2) ก. และ 2) ข. ซึ่งมี 4 ตำแหน่ง คือ

กรอบ 2) ก. นาม 2 นาม คำช่วยหลังกริยา

2) ข. นาม คำช่วยหน้ากริยา 3 นาม

คำใดที่สามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 2 ซึ่งเป็นช่องว่างในกรอบประโยคจาก 2) ก. โดยมี คำนามอยู่ข้างหน้าและข้างหลัง และมีคำช่วยหลังกริยาอยู่ในตำแหน่งที่ 4 และคำนั้นสามารถ ปรากฏในตำแหน่งที่ 3 ของกรอบประโยค 2) ข. โดยมีคำนาม คำช่วยหน้ากริยาอยู่ในตำแหน่ง ที่ 1, 2 และมีคำนามอยู่ในตำแหน่งที่ 4 คำที่อยู่ในตำแหน่งช่องว่างในกรอบประโยคทั้งคู่นี้ได้ ถือว่าเป็นคำในหมวดกริยากรรมคือ คำกริยาที่ต้องมีหน่วยกรรมตรงตามหลัง เช่น

กรอบ 2) ก. / nɔːŋ⁵ sa:w¹ / / pit² / / t^hi: ² wi:² / / lɛ:w⁵ /

น้องสาว ปิด ที่วิ แล้ว

กรอบ 2) ข. / p^ha?⁵ / / kam² laŋ² / / san¹ / / k^haw⁴ /

พระ กำลัง นัน ข้าว

กรอบ 2) ก. / ʔa:aj⁵/ / li:t⁵/ / p^ha:⁴/ / lɛ:w⁵/

พี่สาว ริด ผ้า แล้ว

กรอบ 2) ข. / ʔi:²p^hɔʔ²/ / kam²laŋ²/ / k^hap²/ / lot⁵/

พ่อ กำลัง ขับ รถ

ตัวอย่างคำกริยากรรม

/ ji:ap⁴/ เหยียบ / faŋ²/ ฟัง / cap²/ จับ

/ pi:n²/ ปีน / tat²/ ตัด / wa:n³/ หวาน

/ ti:²/ ดี / k^ha:j¹/ ขาย / top²/ ชัก

3. หมวดคำกริยาทวิกรรม

ใช้กรอบประโยคทดสอบกรอบที่ 3) ก. และ 3) ข. ซึ่งมี 5 ตำแหน่ง คือ

กรอบ 3) ก. นาม 2 นาม นาม คำช่วยหลังกริยา

3) ข. นาม คำช่วยหน้ากริยา 3 นาม นาม

คำใดที่สามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 2 ซึ่งเป็นช่องว่างในกรอบประโยคจาก 3) ก. โดยมีคำนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานอยู่ข้างหน้า และตามหลังด้วยคำนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง นามที่เป็นกรรมรองและคำช่วยหลังคำกริยาตามลำดับ และคำ ๆ นั้นสามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 3 ที่เป็นช่องว่างในกรอบประโยค 3) ข. โดยมีคำหน่วยประธานอยู่ในตำแหน่งที่ 1 มีคำช่วยหน้ากริยาเป็นตำแหน่งที่ 2 มีนามหน่วยกรรมตรงเป็นตำแหน่งที่ 4 และมีหน่วยกรรมรองเป็นตำแหน่งที่ 5 คำที่สามารถปรากฏในตำแหน่งช่องว่างดังกล่าวได้นั้นถือว่าเป็นคำในหมวดคำกริยาทวิกรรม คือ คำกริยาที่ทำหน้าที่เป็นส่วนประโยคโดยมีทั้งหน่วยกรรมตรงและหน่วยกรรมรองตามลำดับ ตัวอย่างเช่น

กรอบ 3) ก. / lu:aŋ¹p^hɔ:³/ / haj⁴/ / p^ha:⁵/ / ʔom²/ / lɛ:w⁵/

หลวงพ่อก ให้ พระ โยม แล้ว

กรอบ 3) ข. / lu:aŋ¹p^hɔ:³/ / kam²laŋ²/ / haj⁴/ / p^ha:⁵/ / ʔom²/

หลวงพ่อก กำลัง ให้ พระ โยม

กรอบ 3) ก. / mɛ:³si:²/ / haj⁴/ / k^haw⁴/ / kaj³cɛ:⁵/ / lɛ:w⁵/

แม่ชี ให้ ข้าว ไก่แจ้ แล้ว

กรอบ 3) ข. / mɛ:³si:²/ / Kam²laŋ²/ / haj⁴/ / k^haw⁴/ / kaj³cɛ:⁵/

แม่ชี กำลัง ให้ ข้าว ไก่แจ้

ตัวอย่างคำกริยาวิกรรม

/haj⁴/ ให้ /bo:k⁴/ บอก /saj³/ ใส่
/po:n⁵/ ป้อน /so:n¹/ สอน

5. หมวดคำคุณศัพท์

คำคุณศัพท์ คือ คำที่ปรากฏหลังคำนาม ทำหน้าที่ขยายคำนามและทำหน้าที่ร่วมกับคำนามนั้น ๆ ซึ่งคำคุณศัพท์นี้สามารถปรากฏได้ในตำแหน่งช่องว่างของกรอบทดสอบดังนี้

กรอบ 5) ก. นาม 2 กริยากรรม นาม

5) ข. นาม กริยากรรม นาม 4 .

คำใดที่สามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 2 ซึ่งเป็นช่องว่างในกรอบประโยค 5) ก. โดยมีคำนามอยู่ข้างหน้า และมีคำกริยากรรมอยู่ข้างหลัง และคำนั้นสามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 4 ของกรอบประโยค 5) ข. โดยมีคำนาม คำกริยากรรมและคำนามอยู่ในตำแหน่งที่ 1, 2, 3 คำที่อยู่ในตำแหน่งช่องว่างในกรอบประโยคทั้งคู่นี้ได้ ถือว่าเป็นคำในหมวดคำคุณศัพท์คือ คำที่ทำหน้าที่ขยายคำนาม ตัวอย่างเช่น

กรอบ 5) ก. /k^hon²/ /ke:³/ /fan²/ /t^het⁵/
คน แก่ ฟัง เทสน์

กรอบ 5) ข. /na:⁵/ /so:p⁵/ /si:a⁴/ /de:ŋ²/
น้ำ ชอบ เสื่อ แดง

กรอบ 5) ก. /ŋu:²/ /k^haj³/ /kin²/ /k^hi:at⁴/
งู ใหญ่ กิน เขียด

กรอบ 5) ข. /ʔi:²p^hoʔ²/ /li:aŋ⁵/ /ŋu:a²/ /dam²/
พ่อ เลี้ยง วัว ดำ

นอกจากนี้ คำคุณศัพท์ยังสามารถปรากฏในตำแหน่งคำกริยากรรมได้ด้วย โดยเรียกคำคุณศัพท์ประเภทนี้ว่า คำกริยากรรมประเภทที่ 2 ตัวอย่างเช่น

กรอบ 4) ข. /k^haj³/ /suk²/ /le:w⁵/
ใจ สุข แล้ว

กรอบ 4) ข. /de:t⁴/ /ho:n⁵/ /le:w⁵/
แดด ร้อน แล้ว

ตัวอย่างคำคุณศัพท์

/ ʔa:w ² /	ยาว	/ maj ³ /	ใหม่	/ ?u:an ⁵ /	อ้วน
/ kaw ³ /	เก่า	/ ɲo: ³ /	โง่	/ con ² /	จน
/ jen ² /	เย็น	/ lu:aj ² /	รวย	/ dɯ: ⁵ /	ดี
/ ti:a ⁵ /	เตี้ย	/ ba: ⁵ /	บ้า	/ k ^h un ³ /	ขุ่น
/ san ⁴ /	สั้น	/ su:ɲ ¹ /	สูง	/ hɔ:n ⁵ /	ร้อน
/ suk ² /	สุข	/ saj ¹ /	ใส	/ keɲ ³ /	แก่

6. หมวดคำลักษณนาม

คำลักษณนามหรือคำแยกประเภท (classifiers) เป็นคำที่ปรากฏตามหลังคำนับจำนวนหรือคำนาม เพื่อบอกรูปลักษณะของคำนามข้างหน้า และช่วยให้คำที่มีหลายความหมายมีความหมายชัดเจนขึ้น และในขณะเดียวกันก็จะบอกลักษณะของคำนามนั้น ๆ ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต³⁵ คำลักษณนามนี้อาจจะปรากฏในตำแหน่งของช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ ดังนี้

กรอบ 6) ก. นาม 2 คำบอกกำหนด กริยากรรม คำช่วยหลังกริยา

6) ข. นาม กริยากรรม นาม คำบอกจำนวน 5 .

คำใดที่สามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 2 ซึ่งเป็นช่องว่างในกรอบประโยคจาก 6) ก. โดยมีคำนามอยู่ข้างหน้า และมีคำบอกกำหนดอยู่ข้างหลัง และคำนามนั้นสามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 5 ของกรอบประโยค 6) ข. โดยมีคำนาม คำกริยากรรม คำนามและคำบอกจำนวนอยู่ในตำแหน่งที่ 1 , 2 , 3 , 4 คำที่อยู่ในตำแหน่งช่องว่างในกรอบประโยคทั้งคู่นี้ได้ ถือว่าเป็นคำในหมวดคำลักษณนาม ตัวอย่างเช่น

กรอบ 6) ก. / nok ⁵ /	/ to: ² /	/ nan ⁵ /	/ bin ² /	/ lɛ:w ⁵ /
นก	ตัว	นั้น	บิน	แล้ว
กรอบ 6) ข. / k ^h ɔj ⁴ /	/ hen ¹ /	/ nok ⁵ /	/ pɛ:t ⁴ /	/ to: ² /
จัน	เห็น	นก	8	ตัว

³⁵ เปรมจิต ชนวงษ์, ภาษาไทยถิ่นใต้ (นครศรีธรรมราช : สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช , 2545),

กรอบ 6) ก. / dek² no:j⁵/ / k^hon²/ / ni:⁵/ / lap²/ / lɛ:w⁵/

เด็ก คน นี้ หลับ แล้ว

กรอบ 6) ข. / ?i:² p^ho?²/ / li:an⁵/ / kaj³/ / kaw⁵/ / to:²/

พ่อ เลี้ยง ไก่ 9 ตัว

ตัวอย่างคำลักษณะนามในภาษาหล่ม ได้แก่

/ to:²/ ตัว / k^hon²/ คน / k^han²/ คัน

/ lan¹/ หลั่ง / do:k⁴/ ดอก / lem³/ เล่ม

/ lam²/ ลำ / p^hɯ:n¹/ ฟืน / kam²/ กำ

/ p^hɛn³/ แผ่น / ton⁵/ ต้น / k^hu:at⁴/ ขวด

/ baj²/ ใบ / met⁵/ เมล็ด / k^hu:³/ กู๋

7. หมวดคำบ่งชี้

คำบ่งชี้ คือ คำที่ทำหน้าที่ขยายคำลักษณะนาม เป็นส่วนหนึ่งของประโยคมีตำแหน่งการวางหลังคำลักษณะนามเพื่อชี้เฉพาะให้ชัดเจนยิ่งขึ้น คำบ่งชี้นี้อาจจะปรากฏในตำแหน่งของช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ ดังนี้

กรอบ 7) ก. นาม คำลักษณะนาม 3 กริยากรรมประเภทที่ 2

7) ข. นาม 2 กริยากรรมประเภทที่ 2.

คำใดที่สามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 3 ซึ่งเป็นช่องว่างในกรอบประโยคจาก 7) ก. โดยมีคำนามและคำลักษณะนามอยู่ข้างหน้า และมีคำคุณศัพท์อยู่ข้างหลัง และคำนั้นสามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 2 ของกรอบประโยค 7) ข. โดยมีคำนามอยู่ข้างหน้า คำกริยากรรมอยู่ข้างหลัง คำที่อยู่ในตำแหน่งช่องว่างในกรอบประโยคทั้งคู่นี้ได้ ถือว่าเป็นคำในหมวดคำบ่งชี้ ตัวอย่าง เช่น

กรอบ 7) ก. / dek² no:j⁵/ / k^hon²/ / ni:⁵/ / dɯ:⁵/

เด็ก คน นี้ ดื้อ

กรอบ 7) ข. / nak⁵ li:an²/ / mu:³ ni:⁵/ / keŋ³/

นักเรียน เหล่านี้ เก่ง

กรอบ 7) ก. / lot⁵/ / k^han²/ / nan⁵/ / p^hɛ:ŋ²/

รถ คัน นั้น แพง

กรอบ 7) ข. /tʰa? 5 ha:n 1/ / mu: 3 nan 5/ / ?u:an 5/

ทหาร

เหล่านั้

อ้วน

ตัวอย่างคำบ่งชี้ในภาษาหล่ม ได้แก่

/ni: 5/ นั้ / nan 5/ นั้ / pʰua? 5/ โนน

/han 3/ นั้ / mu: 3 ni: 5/ เหล่านั้ / mu: 3 nan 5/ เหล่านั้

8. หมวดคำบอกจำนวน

คำบอกจำนวนนั้น จะปรากฏในตำแหน่งหน้าคำลักษณนาม ใช้กรอบประโยคทดสอบ 6 ตำแหน่ง 2 กรอบ คือ กรอบประโยคทดสอบที่ 8) ก. และ 8) ข. ดังนี้

กรอบ 8) ก. นาม (คำช่วยหน้ากริยา) กริยากรรม นาม 5 ลักษณะนาม

8) ข. นาม กริยากรรม นาม 4 ลักษณะนาม

คำใดที่สามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 5 ซึ่งเป็นช่องว่างในกรอบประโยคจาก 8) ก. ได้ และคำนั้นสามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 4 ของกรอบประโยค 8) ข. คำที่อยู่ในตำแหน่งช่องว่างในกรอบประโยคทั้งคู่ได้ ถือว่าเป็นคำในหมวดคำบอกจำนวน ตัวอย่างเช่น

กรอบ 8) ก. / na: 5/ / ja:k 4/ / sw: 5/ / ɲu:a 2/ / nɯŋ 3/ / to: 2/

น้ำ อยาก ชื่อ วัว หนึ่ง ตัว

กรอบ 8) ข. / kʰi: 4 lak 5/ / kʰɯŋ 4/ / ba:n 5/ / laŋ 1/ / nɯŋ 3/

ขโมย จั้ บ้าน หลัง หนึ่ง

กรอบ 8) ก. / kʰoj 4/ / ja:k 4/ / sw: 5/ / naŋ 3 sw: 1/ / so:ŋ 1/ / lem 3/

ฉั้ อยาก ชื่อ หนังสือ สอง เล่ม

กรอบ 8) ข. / dek 2 no: 5/ / daj 5/ / nok 5/ / ha: 4/ / to: 2/

เด็ก ได้ นก ห้า ตัว

ถ้าเป็นจำนวน /nɯŋ 3/ “หนึ่ง” คำลักษณนามอาจจะวางอยู่ข้างหน้าได้

ตัวอย่างคำบอกจำนวน

/nɯŋ 3/ หนึ่ง / so:ŋ 1/ สอง / sa:m 1/ สาม

/ si: 3/ สี่ / ha: 4/ ห้า / hok 2/ หก

/ cet²/ เจ็ด / pɛ:t⁴/ แปด / kaw⁵/ เก้า
 / sip²/ สิบ / ti:³ sip²/ ยี่สิบ / ha:⁴ sip²/ ห้าสิบ
 / pɛ:t⁴ sip²/ แปดสิบ / ha:⁴ lo:j⁵/ ห้าร้อย / pɛ:t⁴ lo:j⁵/ แปดร้อย
 / kaw⁵ lo:j⁵/ เก้าร้อย / nɯŋ³ p^h an²/ หนึ่งพัน / so:ŋ¹ p^h an²/ สองพัน

9. หมวดคำบอกลำดับที่

คำบอกลำดับที่ มีตำแหน่งอยู่หลังคำลักษณนามโดยมีข้อแม้ว่าต้องไม่ใช่คำคุณศัพท์ ใช้
 กรอบประโยคทดสอบ 5 ตำแหน่ง 2 กรอบ คือ กรอบประโยคทดสอบที่ 9) ก. และ 9) ข.
 ดังนี้

กรอบ 9) ก. นาม ลักษณนาม 3 กริยา (คำขยายกริยา).

9) ข. นาม กริยา กรรม ลักษณนาม 5.

คำใดที่สามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 3 ซึ่งเป็นช่องว่างในกรอบประโยคจาก 9) ก. ได้
 และคำนั้นสามารถปรากฏในตำแหน่งที่ 5 ของกรอบประโยค 9) ข. คำที่อยู่ในตำแหน่ง
 ช่องว่างในกรอบประโยคทั้งคู่นี้ได้ ถือว่าเป็นคำในหมวดคำบอกลำดับที่ ตัวอย่างเช่น

กรอบ 9) ก. / u:k⁵ sa:j²/ / k^h on²/ / kok²/ / su:ŋ¹/ / la:j¹/

ลูกชาย คน แรก สูง มาก

กรอบ 9) ข. / ?i:² mɛ? ²/ / tɔw:m⁵/ / p^h om¹/ / k^h on²/ / lɛ:k⁵/

แม่ ย่อม ผม คน แรก

กรอบ 9) ก. / dek² no:j⁵/ / k^h on²/ / t^h i:³ so:ŋ¹/ / waw⁵/ / keŋ³/

เด็ก คน ที่สอง พุด เก่ง

กรอบ 9) ข. / ?i:² p^h ɔ? ²/ / k^h ap²/ / lot⁵/ / k^h an²/ / na:⁴/

พ่อ ขับ รถ กัน หน้า

คำบอกลำดับที่อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ประเภทที่เป็นหน่วยบอกลำดับเกี่ยวกับ
 เวลาและบอกตำแหน่ง เช่น / lɛ:k⁵/ แรก / sut² t^h a:j⁵/ สุดท้าย / t^h i:³ so:ŋ¹/ ที่สอง
 เป็นต้น และคำบอกลำดับเกี่ยวกับตำแหน่ง เช่น / na:⁴/ หน้า / laŋ¹/ หลัง / t^h ɔŋ²/ บน
 เป็นต้น.

10. หมวดคำประมาณจำนวนประเภทที่ 1

คำประมาณจำนวนประเภทที่ 1 คือ คำที่มีตำแหน่งปรากฏอยู่หน้าคำบอกจำนวน หรืออยู่หน้าคำลักษณนามในประโยคที่ไม่มีคำบอกจำนวนปรากฏอยู่ กรอบประโยคทดสอบที่จำแนกคำประมาณจำนวนประเภทที่ 1 มีตัวอย่างดังนี้

กรอบ 10) ก. / ?a: ²/ / kin²/ / k^haw⁴/ / kw:ap⁴/ / so:ŋ¹/ / ca:n²/

อา ก็น ข้าว เกือบ สอง จาน

กรอบ 10) ข. / lu:k⁵ p^haj⁵/ / t^him³/ / k^haw⁴ nom¹/ / bet²/ / ca:n²/

ลูกสะไภ้ ทิ้ง ขนมน หมด จาน

คำประมาณจำนวนประเภทที่ 1 นี้ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนาม จะบ่งบอกความหมายเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้นดังตัวอย่างข้างต้น

ตัวอย่างคำประมาณจำนวนประเภทที่ 1 ได้แก่

/ t^han⁵/ ทิ้ง / ?i:k⁴/ อีก / pa?² ma:n²/ ประมาณ
/ la:w² la:w²/ ราว ๆ / kw:ap⁴/ เกือบ

11. หมวดคำประมาณจำนวนประเภทที่ 2

คำประมาณจำนวนประเภทที่ 2 คือคำที่มีตำแหน่งปรากฏหลังคำลักษณนาม กรอบประโยคทดสอบที่ใช้จำแนกคำประมาณจำนวนประเภทที่ 2 มีดังต่อไปนี้

กรอบ 11) ก. / k^hoj⁴/ / lo:²/ / caw⁵/ / so:ŋ¹/ / su:a³ mo:ŋ²/ / k^hε:ŋ³/ / lε:w⁵/

ฉันทัน รอ เธอ สอง ชั่วโมง ครึ่ง แล้ว

คำประมาณจำนวนประเภทที่ 2 นี้คือ คำว่า ครึ่ง, พอดี, กว่า และอีกหลายคำที่เป็นคำที่ทั้งบ่งบอกชี้เฉพาะและไม่ชี้เฉพาะ คือ คำว่า / k^hε:ŋ³/ “ครึ่ง” เป็นคำบ่งบอกชี้เฉพาะเนื่องจากบอกเวลาที่แน่นอน ส่วนคำว่า / ku:a³/ “กว่า” เป็นคำที่ไม่ชี้เฉพาะเนื่องจากไม่รู้ว่า “กว่า” เท่าไร กี่นาทีกันแน่ คำว่า / p^ho:² di:²/ “พอดี” ก็เป็นคำชี้เฉพาะเพราะเจาะจงให้ทราบว่าไม่ขาดไม่เกิน มีจำนวนที่แน่นอน.

ตัวอย่างคำคำประมาณจำนวนประเภทที่ 2 ได้แก่

/ p^ho:² di:²/ พอดี / ku:a³/ กว่า / k^hε:³/ ครึ่ง

12. หมวดคำวิเศษณ์

คำวิเศษณ์หรือคำกริยาวิเศษณ์ เป็นคำที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยาในกริยาลีเป็นส่วนประกอบของกริยาลี³⁶ จะมีตำแหน่งปรากฏหลังคำกริยา มีกรอบประโยคทดสอบดังนี้

กรอบ 1) ข. นาม กริยากรรม 3

คำที่ปรากฏในตำแหน่งช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบนี้ได้ แต่มีเงื่อนไขว่าต้องไม่ใช่คำกริยา ไม่ใช่คำลงท้ายจึงจะถือว่าเป็นคำวิเศษณ์ ตัวอย่างเช่น

/ nɔ:⁵/ / lap²/ / ɲa:j³/

น้อง กลับ ง่าย

/ k^hi:⁴ lo:³/ / ho:⁵/ / daŋ²/

จิ้งหรีด ร้อง ดัง

/ taw³/ / ɲa:³/ / sa:⁵/

เต่า เดิน ซ้ำ

นอกจากนี้ คำวิเศษณ์ยังเป็นคำที่ปรากฏในตำแหน่งช่องว่างของกรอบประโยค 2) ก. คือ

กรอบ 2) ก. นาม กริยากรรม นาม 4

แต่คำที่ปรากฏในตำแหน่งช่องว่างของกรอบประโยคนี้คือคำวิเศษณ์ แต่มีเงื่อนไขว่าต้องไม่ใช่คำกริยา คำช่วยหลังกริยา คำคุณศัพท์ และคำลงท้าย ตัวอย่างเช่น

/ ?a:j⁵/ / ɲiŋ²/ / pom² ka:³/ / mεn³/

พี่ชาย ยิง กึ่งท่า แม่น

/ liŋ²/ / k^huŋ⁴/ / kok² maj⁵/ / keŋ³/

ลิง ขึ้น ต้นไม้ เก่ง

/ ?ɰ:⁵ aj⁵/ / het⁵/ / ne:w² kin²/ / sa:⁵/

พี่สาว ทำ อาหาร ซ้ำ

³⁶ เรื่องเดียวกัน , 426.

ตัวอย่างคำวิเศษณ์

/ di: ² /	ดี	/ le:w ² /	เลว	/ sa: ⁵ /	ช้า
/ waj ² /	เร็ว	/ keŋ ³ /	เก่ง	/ du? ² /	บ่อย
/ do:n ² /	นาน	/ no:j ⁵ /	น้อย	/ k ^h i: ⁴ la:j ⁵ /	แย
/ hɛ:ŋ ² /	แรง	/ baw ² /	เบา	/ nak ² /	หนัก

13. หมวดคำกริยาช่วย

คำกริยาช่วยในภาษาหล่มสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ คำกริยาช่วยที่มีตำแหน่งวางอยู่นำกริยาและคำกริยาช่วยที่มีตำแหน่งวางอยู่หลังกริยา

1. คำช่วยนำกริยา จะปรากฏอยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของกรอบประโยค 1) ข 2) ข และ 3) ข ดังนี้คือ

กรอบ 1) ข นาม _____ กริยากรรม

กรอบ 2) ข นาม _____ กริยากรรม นาม

กรอบ 3) ข นาม _____ กริยากรรม นาม นาม

มีตัวอย่างจากกรอบประโยคข้างต้น ดังนี้

กรอบ 1) ข / mɛ:ŋ² ka³ bi:a⁵/ / kam² laŋ²/ / bin²/

ผีเสื้อ กำลัง บิน

/ mɛ:ŋ² ŋo:t⁵/ / kam² laŋ²/ / din⁵/

แมลงป่อง กำลัง ดิ้น

กรอบ 2) ข / dek² no:j⁵/ / toŋ⁵/ / kin²/ / nom²/

เด็ก ต้อง กิน นม

/ k^hon² saj⁵/ / toŋ⁵/ / la:ŋ⁵/ / ca:n²/

คนไข้ ต้อง ล้าง จาน

กรอบ 3) ข / pu:³/ / k^ho:j²/ / haj⁴/ / p^ha?⁵/ / la:n¹/

ปู่ เคย ให้ พระ หลาน

/ ?ɯ:aj⁵/ / k^hu:an²/ / so:n¹/ / naŋ³ sw:¹/ / no:ŋ⁵/

พี่สาว ควร สอน หนังสือ น้อง

คำช่วยนำกริยาสามารถเกิดร่วมกัน 2 คำ หรือ 3 คำได้ โดยมีตำแหน่งการวางติดกัน เช่น

/ k^haw¹ caw⁵/ / hak² ka?²/ / si:³/ / k^hu:n⁴/ / lot⁵/

เขา เพ็ง จะ ขึ้น รถ

/ ?a:² ca:n²/ / kam² laŋ²/ / si:³/ / ti:²/ / lu:k⁵ sit²/

อาจารย์ กำลัง จะ ดี ลูกศิษย์

ตัวอย่างคำช่วยหน้ากริยา ดังนี้

/ toŋ⁵/ ต้อง / kam² laŋ²/ กำลัง / si:³/ จะ

/ hak² ka?²/ เพ็ง / k^hu:an²/ ควร

2. คำช่วยหลังกริยา จะปรากฏอยู่ในตำแหน่งสุดท้ายของกรอบประโยค 1) ก 2)

ก และ 3) ก ดังนี้คือ

กรอบ 1) ก นาม กริยากรรม_____

กรอบ 2) ก นาม กริยากรรม นาม_____

กรอบ 3) ก นาม กริยากรรม นาม นาม_____

มีตัวอย่างจากกรอบประโยคข้างต้น ดังนี้

กรอบ 1) ก / nok⁵ k^haw¹/ / ta:j²/ / lɛ:w⁵/

นกเขา ตาย แล้ว

/ pa:⁵/ / tɯ:n³/ / p^ho:² di:²/

ป่า ตื่น พอดี

กรอบ 2) ก / dek² no:j⁵/ / kin²/ / k^haw⁴ nom¹/ / lɛ:w⁵ lɛ:w⁵/

เด็ก กิน ขนมน เสร็จแล้ว

/ nak⁵ li:an²/ / ?a:n³/ / ni?⁵ t^ha:n²/ / lɛ:w⁵ lɛ:w⁵/

นักเรียน อ่าน นิทาน เสร็จแล้ว

กรอบ 3) ก / ?i:² mɛ?²/ / haj⁴/ / din² so:¹/ / lu:k⁵ sa:w¹ no:j⁵/ / lɛ:w⁵/

แม่ ให้ ดินสอ ลูกสาวคนเล็ก แล้ว

/ ?ɯ:aj⁵/ / so:n¹/ / naŋ³ sw:¹/ / no:w⁵ sa:w¹/ / lɛ:w⁵ lɛ:w⁵/

พี่สาว สอน หนังสือ น้องสาว เสร็จแล้ว

คำช่วยหลังกริยานี้มีอยู่หลายคำ แต่ละคำเมื่อปรากฏในประโยคจะทำหน้าที่ปรุงแต่งความหมายในประโยคร่วมกับหน่วยคำอื่น ๆ ทำให้ประโยคมีความหมายชัดเจนและละเอียดมากขึ้น นอกจากนี้ยังสื่อความหมายบ่งบอกกาลในประโยคนั้น ๆ ด้วย ซึ่งโดยส่วนใหญ่คำกริยาช่วยประเภทที่ 2 ในภาษาหล่มจะบ่งบอกอดีตกาล เช่น คำว่า /ε:w⁵/ “แล้ว” /ε:w⁵ ε:w⁵/ “เสร็จแล้ว” บ่งบอกถึงสิ่งที่ผ่านมาแล้ว เป็นต้น.

นอกจากนี้ คำว่า /k^haw⁴/ “เข้า” มีความหมายถึงการเร่งรีบและสั่งบังคับ เช่น /waj² k^haw⁴/ “เร็วเข้า” เป็นต้น คำว่า /k^hɯn⁴/ “ขึ้น” มีความหมายว่าเพิ่มขึ้น มากขึ้น เกิดขึ้น เช่น สูงขึ้น , สว่างขึ้น เป็นต้น คำว่า /loŋ²/ “ลง” มีความหมายลดลงน้อยลงกว่าเดิม เช่น /p^ho:m¹ loŋ²/ “ผอมลง” , /kε:³ loŋ²/ “แกล้ง” เป็นต้น คำว่า /ma:²/ “มา” มีความหมายถึงเรื่องราวที่ผ่านมาแล้ว เช่น /hen¹ ma:²/ “เห็นมา” เป็นต้น คำว่า /waj⁵/ “ไว้” มีความหมายให้คงไว้ที่เดิมอย่างเดิม เช่น /wa:ŋ² waj⁵/ “วางไว้” เป็นต้น.

ตัวอย่างคำช่วยหลังกริยา ดังนี้

/ʔi:k⁴ ε:w⁵/ อีกแล้ว /k^haw⁴/ เข้า /k^hɯn⁴/ ขึ้น
/loŋ²/ ลง /ma:²/ มา /waj⁵/ ไว้
/ε:w⁵ ε:w⁵/ เสร็จแล้ว

14. หมวดคำอิสระวิเศษณ์

คำอิสระวิเศษณ์ เป็นหน่วยอิสระทางไวยากรณ์ ซึ่งจะมีตำแหน่งปรากฏได้ทั้งส่วนหน้าและส่วนหลังของประโยค เพื่อเสริมใจความของประโยคให้ชัดเจน คำอิสระวิเศษณ์อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทย่อย ๆ คือ

1. คำอิสระวิเศษณ์บอกเวลา เป็นคำเสริมอิสระบอกเวลาที่มีตำแหน่งปรากฏได้ทั้งส่วนหน้าและส่วนหลังประโยค มีความหมายและหน้าที่ขยายกาลของกริยาในประโยค

2. คำอิสระวิเศษณ์บอกความ คำเสริมอิสระบอกความอาจปรากฏในตำแหน่งต้นหรือท้ายของประโยค มีความหมายขยายบอกความเกี่ยวกับกริยาของประโยค

มีกรอบทดสอบที่จำแนกคำอิสระวิเศษณ์ทั้ง 2 ประเภท ดังนี้

กรอบทดสอบคำอิสระวิเศษณ์บอกเวลา

กรอบ 12) ก. /ʔi:² mε?²/ /k^hɯ:² si:³/ /mi:a²/ /ti:a:m² saw⁵/

แม่

คง

กลับ

ตอนเช้า

กรอบ 12) ก. /ma:k⁴ k'i:ap⁴/ /k^hu:si:³/ /suk²/ /m^hu:wa:n²/

น้อยหน้า คง สุก เมื่อวาน

กรอบ 12) ข. /t̪a:m²saw⁵/ /nak⁵li:an²/ /ho:ŋ⁵/ /p^he:ŋ²sa:t⁵/

ตอนเช้า นักเรียน ร้อง เพลงชาติ

กรอบ 12) ข. /m^hu:ni:⁵/ /pa:⁵/ /paj²/ /ta³la:t⁴/

วันนี้ ป้า ไป ตลาด

คำที่ขีดเส้นใต้ในตำแหน่งต้นประโยคและท้ายประโยคของกรอบทดสอบที่ 12) ก. และ 12) ข. จัดว่าเป็นคำอิสระวิเศษณ์บอกเวลาทั้งสิ้น.

กรอบทดสอบคำอิสระวิเศษณ์บอกความ

กรอบ 13) ก. /k^hu:am²ciŋ²/ /k^hoj⁴/ /so:p⁵/ /beŋ³/ /mo:¹lam²/

ความจริง ถิ่น ชอบ ดู หมอลำ

กรอบ 13) ข. /k^hoj⁴/ /paj²/ /moŋ³han³/ /pa?²cam²/

ถิ่น ไป ที่นั่น ประจํา

คำอิสระวิเศษณ์บอกความปรากฏในกรอบทดสอบข้างบนนี้ สามารถปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยคได้เป็นบางคำ ซึ่งถ้าสังเกตดูจะเห็นว่ามิใช่คำบางคำเท่านั้นที่จะไม่ปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยค คือคำว่า /k^hu:am²ciŋ²/ “ความจริง” กับคำว่า /laŋ²t̪i:a³/ “บางที”.

15. หมวดคำลงท้าย

คำลงท้าย คือ คำไวยากรณ์ที่ปรากฏอยู่ในตำแหน่งหลังของประโยค เป็นส่วนประกอบของประโยคส่วนสุดท้าย และต้องไม่ใช่คำในหมวดคำทั้งหลายที่กล่าวมาแล้ว เท่าที่พบในข้อมูล คำลงท้ายจะมีขนาดไม่เกิน 2 หน่วยคำ มีความหมายในการย้ำใจความของประโยคและแสดงอารมณ์ของผู้พูด

1. คำลงท้ายช่วยเน้นใจความของประโยค ใช้คำว่า /no?⁵/ “นะ” , /ko:⁵/ “ด้วยนะ” “นะซี” , /le:j²/ “เลย” ตัวอย่างเช่น

/fon¹/ /tok²/ /nak²/ /no?⁵/

ฝน ตก นึก นะ

/ k ^h ɔj ⁴ /	/ hen ¹ /	/ da:w ² tok ² /	/ ko: ⁵ /
นั้น	เห็น	ดาวตก	ด้วยนะ
/ pu: ³ /	/ paj ² /	/ wat ⁵ /	/ lo:j ² /
ปู่	ไป	วัด	เลย

2. คำลงท้ายแสดงใจความขอร้องของผู้พูด ใช้คำว่า / de:⁵/ “นะ ”, / nam²/ “ ด้วย ”

ตัวอย่างเช่น

/ fa:w ⁵ /	/ ?a:p ⁴ /	/ na:m ⁵ /	/ de: ⁵ /
รีบ	อาบ	น้ำ	นะ
/ ma: ² /	/ kin ² /	/ k ^h aw ⁴ /	/ de: ⁵ /
มา	กิน	ข้าว	นะ
/ k ^h ɔj ⁴ /	/ len ³ /	/ wa:w ³ /	/ nam ² /
นั้น	เล่น	ว่าว	ด้วย

3. คำลงท้ายช่วยเน้นใจความ และสื่อความหมายเน้นถึงอารมณ์ที่แฝงอยู่ในแต่ละ

ประโยค ใช้คำว่า / la?² de:⁵/ “ละนะ ”, / de:² lu:k⁵/ “นะลูก ” ตัวอย่างเช่น

/ no:n ² /	/ la? ² de: ⁵ /	
นอน	ละนะ	
/ la ³ wan ² /	/ to: ² /	/ de: ² lu:k ⁵ /
ระวัง	ตัว	นะ ลูก
/ k ^h aw ⁴ /	/ ba:n ⁵ /	/ de: ² no:j ⁵ /
เข้า	บ้าน	นะหนู

4. คำลงท้ายแสดงคำสั่ง ปฏิเสธหรือบอกเล่า ใช้คำว่า / de:⁵/ “นะ ” ตัวอย่างเช่น

/ lu:k ⁵ /	/ bo? ⁵ /	/ toŋ ⁵ /	/ kin ² /	/ law ⁴ /	/ de: ⁵ /
ลูก	ไม่	ต้อง	กิน	เหล้า	นะ
/ ?i: ² me? ² /	/ bo? ⁵ /	/ hu: ⁵ /	/ de: ⁵ /		
แม่	ไม่	รู้	นะ		
/ ?i: ² p ^h ɔ? ² /	/ sm: ⁵ /	/ si:n ⁵ /	/ de: ⁵ /		
พ่อ	ซื้อ	เนื้อ	นะ		

16. หมวดคำแสดงคำถาม

คำแสดงคำถาม อาจจะมีตำแหน่งเดียวกันกับคำลงท้ายในบางกรณี แต่ก็มีหน้าที่แตกต่างไปจากคำลงท้าย คือสามารถเปลี่ยนชนิดของประโยคจากประโยคบอกเล่าให้เป็นประโยคคำถาม ตัวอย่างเช่น

/ ǵa:³ /	/ ma:³ /	/ kʰaw⁴ /	<u>/ ɭu:¹ ǵaŋ² /</u>	
ย่า	แม่	ข้าว	หรือยัง	
/ no:ŋ⁵ /	/ no:n² /	/ lɛ:w⁵ /	<u>/ ti?⁵ /</u>	
น้อง	นอน	แล้ว	หรือ	
/ caw⁵ /	/ hen¹ /	/ wɛn³ ta:² /	/ kʰɔj⁴ /	<u>/ bo:³ /</u>
เธอ	เห็น	แว่นตา	จัน	ไหม
/ paj² /	/ tʰi:aw³ /	/ pʰu:² kʰaw¹ /	/ nam² kan² /	<u>/ bo?⁵ la?⁵ /</u>
ไป	เที่ยว	ภูเขา	ด้วยกัน	ไหมละ

คำที่ขีดเส้นใต้ในตำแหน่งท้ายประโยคข้างบน จัดว่าเป็นคำแสดงคำถามประเภทที่หนึ่ง ที่ต้องการคำตอบอยู่ 2 คำคือคำว่า ใช่ และไม่ใช่ นอกจากนี้ยังมีคำแสดงคำถามประเภทที่ 2 ที่ต้องการคำตอบเป็นคำพูดนอกเหนือจากคำว่า ใช่ และไม่ใช่ คำแสดงคำถามประเภทที่ 2 นี้คือคำว่า / saǵ¹ / “ ไหน ” , / ?a³ ǵaŋ¹ / “ อะไร ” , / pʰu:⁴ daj¹ / “ ใคร ” / pʰu:⁴ daj¹ la?⁵ / “ ใครละ ” เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นคำที่นิยมใช้พูดและถามกันในภาษาหล่ม ตัวอย่างเช่น

<u>/p^hu:⁴ daj¹/</u>	/paj ² /	/faŋ ² /	/t ^h e:t ⁵ /	
ใคร	ไป	ฟัง	เทศน์	
<u>/ʔa³ ǵaŋ¹/</u>	/ju: ³ /	/naj ² /	/ho:ŋ ⁴ na:m ⁵ /	
อะไร	อยู่	ใน	ห้องน้ำ	
/no:ŋ ⁵ /	/no:n ² /	/t ^h i: ³ /	/ba:n ⁵ /	<u>/p^hu:⁴ daj¹ la?⁵/</u>
น้อง	นอน	ที่	บ้าน	ใครละ

17. หมวดคำปฏิเสธ

คำปฏิเสธ คือคำที่แสดงหน้าที่เป็นคำปฏิเสธ ปรากฏอยู่ระหว่างหน่วยประธานกับหน่วยกริยา เป็นหน่วยทางภาษาพูดที่มีความหมายปฏิเสธ มีตัวอย่างประโยคที่แสดงตำแหน่งคำปฏิเสธดังต่อไปนี้

/caw ⁵ /	/boʔ ⁵ /	/k ^h u:an ² /	/ma: ² /	
เธอ	ไม่	ควร	มา	
/nɔ:ŋ ⁵ /	/si: ³ /	/boʔ ⁵ /	/len ³ /	/wa:w ³ /
น้อง	จะ	ไม่	เล่น	ว่า

18. หมวดคำบุพบท

คำบุพบท คือหน่วยทางภาษาที่มีความหมายนับเป็นหน่วยทางคำศัพท์ที่ไม่อิสระ และเป็นส่วนประกอบของโครงสร้างทางไวยากรณ์แบบหนึ่ง ซึ่งจะประกอบด้วยส่วนที่เป็นแกนและส่วนที่ขยายร่วมกัน ตำแหน่งคำบุพบทจะปรากฏหน้าคำนามหรือคำกริยาหรือปรากฏระหว่างคำกริยากับคำนาม คำกริยากับคำกริยา คำนามกับคำนามหรือหน้าคำสรรพนามก็ได้ คือสามารถปรากฏในตำแหน่งช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ 5 ตำแหน่งหรือ 6 ตำแหน่ง ของกรอบประโยคทดสอบ กรอบที่ 14) ก. และ 14) ข. คือ

กรอบทดสอบ 14) ก. นาม คำช่วยหน้ากริยา กริยากรรม ____ นาม.

กรอบทดสอบ 14) ข. นาม คำช่วยหน้ากริยา กริยากรรม นาม ____ นาม.

กรอบทดสอบ 14) ก. /na:⁵/ /kam²laŋ²/ /kin³/ /naj²/ /k^hu:a³/

น้ำ กำลัง ยู่ ใน คร้ว
/hi:a²/ /si:³/ /com²/ /naj²/ /t^haʔ⁵le:²/

เรือ จะ จม ใน ทะเล
/so:n⁵/ /ja:k⁴/ /kə:t⁴/ /t^həŋ²/ /saʔ²wan¹/

ยาย อยาก เกิด บน สวรรค์

กรอบทดสอบ 14) ข. /nok⁵/ /kam²laŋ²/ /kin²/ /mɛ:ŋ²boŋ⁵/ /naj²/ /haŋ²/

นก กำลัง กิน หนอน ใน รัง
/pa:⁵/ /si:³/ /swɛ:⁵/ /k^haw⁴sa:n¹/ /naj²/ /ta³la:t⁴/

ป่า จะ ซื่อ ข้าวสาร ใน ตลาด
/?a:²/ /ja:k⁴/ /boŋ³/ /mo:¹lam²/ /t^hi:³/ /wat⁵/

อา อยาก ดู หมอลำ ที่ วัด

คำว่า /t^hi:³/ “ที่” /t^həŋ²/ “บน” /naj²/ “ใน” ปรากฏในตำแหน่ง

ดังกล่าวได้ถือว่าเป็นคำบุพบท ซึ่งส่วนใหญ่คำบุพบทจะปรากฏหน้าคำนามทำหน้าที่เป็นบุพบทวลี

ตัวอย่างคำพบ

/ t ^h i: ³ /	ที่	/ kap ² /	กับ	/ ta:m ² /	ตาม
/ naj ² /	ใน	/ t ^h əŋ ² /	บน	/ ca:k ⁴ /	จาก
/ ka:ŋ ² /	กลาง	/ kaj ⁵ /	ใกล้	/ k ^h a:ŋ ⁴ /	ข้าง
/ no:k ⁵ /	นอก	/ la ³ wa:ŋ ³ /	ระหว่าง		

19. หมวดคำสันธาน

คำสันธาน คือ คำที่ทำหน้าที่เชื่อมคำหรือความให้ต่อเนื่องเป็นความเดียวกัน คำสันธานจะปรากฏเมื่อส่วนต่าง ๆ ของประโยคมาเชื่อมต่อกัน ตำแหน่งที่ปรากฏของคำสันธานในโครงสร้างทางไวยากรณ์มีลักษณะแตกต่างกันดังนี้คือ

ปรากฏอยู่ระหว่างคำกับคำ โดยที่คำเหล่านี้จะทำหน้าที่ร่วมกันในฐานะที่เป็นหน่วยรวมของโครงสร้างย่อย ซึ่งจะทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อมันไปปรากฏในโครงสร้างอิสระหรือประโยค คำสันธานมักปรากฏอยู่ระหว่างคำนามกับคำนาม คำสรรพนามกับคำนามหรือคำสรรพนามด้วยกัน คำกริยากับคำกริยา ดังแผนผังต่อไปนี้

คำนาม + สันธาน + คำนาม
 คำนาม + สันธาน + คำสรรพนาม
 คำสรรพนาม + สันธาน + คำสรรพนาม
 คำสรรพนาม + สันธาน + นาม
 คำกริยา + สันธาน + คำกริยา

โครงสร้างย่อยดังแผนผังนี้จะปรากฏในโครงสร้างที่อิสระหรือประโยคอีกทีหนึ่ง

ตำแหน่งต่อไปก็คือปรากฏอยู่ระหว่างประโยคกับประโยค (ประโยคในที่นี้ถือว่าต้องเป็นโครงสร้างที่อิสระ ไม่รวมอยู่กับโครงสร้างที่ใหญ่กว่าตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์)

คำสันธานที่ปรากฏอยู่ระหว่างคำกับคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมื่ออยู่ระหว่างคำนามกับคำนาม

/ me:ŋ² wan²/ / kap²/ / ʔuŋ²/ / ta:j²/ / lɛ:w⁵/

แมลงวัน กับ ยุง ตาย แล้ว

/ kop²/ / kap²/ / ʔuŋ³/ / kam² laŋ²/ / ho:ŋ⁵/

กบ กับ อึ่ง กำลัง ร้อง

เมื่ออยู่ระหว่างคำนามกับคำสรรพนาม

/ ʔi:² p^hoʔ²/ / da:³/ / no:ŋ⁵/ / lɜ:¹/ / caw⁵/

พ่อ คำ นื่อง หรือ เชอ

/ ʔa:j⁵/ / ʔit² sa:¹/ / na:⁵/ / kap²/ / k^ho:j⁴/

พี่ชาย อิจฉา น้ำ กับ ฉั่น

เมื่ออยู่ระหว่างคำกริยากับคำกริยา

/ no:ŋ⁵/ / no:n²/ / lɜ:¹/ / ʔa:n³/ / naŋ³ sw:¹/

นื่อง นอน หรือ อ่าน หนังสือ

/ k^haw¹ caw⁵/ / no:n²/ / kap²/ / waw⁵/ / keŋ³/ / la:j¹/

เขา นอน กับ พูด เก่ง มาก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คำที่ขีดเส้นใต้ คือคำสันธานที่ปรากฏอยู่ระหว่างคำกับคำในตำแหน่งต่าง ๆ ดังตัวอย่างข้างบนนี้ซึ่งมีอยู่ 2 คำคือ / kap²/ “ กับ ”, / lɜ:¹/ “ หรือ ”

คำสันธานที่ปรากฏอยู่ระหว่างคำนามกับคำนาม หรือคำนามกับคำสรรพนาม หรือคำสรรพนามกับคำสรรพนาม จะทำให้เกิดโครงสร้างย่อย ๆ ดังเช่นในตัวอย่างแรกก็คือ / me:ŋ² wan²/ / kap²/ / ʔuŋ²/ “แมลงวันกับยุง” และในตัวอย่างที่สองคือ / kop²/ / kap²/ / ʔuŋ³/ “กบกับอึ่ง” เป็นต้น โครงสร้างเหล่านี้จะทำหน้าที่เช่นเดียวกับคำนามในประโยค คือ เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรม ฯลฯ

ต่อไปนี้จะเป็นอย่างการปรากฏของคำสันธานระหว่างประโยคกับประโยคซึ่งจะมีตำแหน่งแตกต่างกันคือ

คำสันธานที่ปรากฏระหว่างประโยคกับประโยค เรียกว่า คำเชื่อมอนุพากย์ คำเชื่อมประเภทนี้จะปรากฏในประโยคประสมหรือประโยคซับซ้อน ทำให้ประโยคเดียวกลายเป็นประโยคประสมหรือเนกัตถประโยค ซึ่งมีลักษณะในการใช้ดังนี้คือ

1. คำเชื่อมอนุพจน์ที่มีใจความเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ใช้คำเชื่อม /lɯː¹/ “หรือ” ตัวอย่างเช่น

/luŋ²/ /ja:k⁴/ /ha:¹/ /pa:²/ /lɯː¹/ /ja:k⁴/ /mi:a²/ /ba:n⁵/
 ลุง อยาก หา ปลา หรือ อยาก กลับ บ้าน
 /ʔa:²/ /naŋ³/ /tʰoŋ²/ /toʔ⁵/ /lɯː¹/ /no:n²/ /tʰoŋ²/ /ti:an²/
 อา นั่ง บน โต๊ะ หรือ นอน บน เตียง

2. คำเชื่อมอนุพจน์ที่มีใจความเปรียบเทียบกัน ใช้คำเชื่อม /tʰw:³/ “เท่า ” /tʰw:³/ “เสมอ ” /kʰɯː² kap²/ “ราวกับ ” เช่น

/ŋu:a²/ /su:ŋ¹/ /tʰw:³/ /ma:⁵/
 วัว สูง เท่า ม้า
 /na:m⁵/ /su:ŋ¹/ /tʰw:³/ /taʔ² faŋ³/
 น้ำ สูง เสมอ ตลิ่ง
 /lot⁵/ /len³/ /sa:⁵/ /kʰɯː² kap²/ /taw³/ /ka:ŋ³/
 รถ วิ่ง ช้า ราวกับ เต่า เดิน

3. คำเชื่อมอนุพจน์ที่มีใจความคล้ายตามกัน ใช้คำเชื่อม /kap²/ “กับ ” เช่น

/so:n⁵/ /sa:n¹/ /saj²/ /kap²/ /ha:¹/ /pa:²/ /keŋ³/ /la:j¹/
 ตา สาน ไซ กับ หา ปลา เก่ง หลาย
 /ʔa:j⁵/ /len³/ /wa:w³/ /kap²/ /som³/ /lot⁵/ /tʰi:³/ /ba:n⁵/
 พี่ชาย เล่น ว่าว กับ ซ้อม รถ ที่ บ้าน

20. หมวดคำเชื่อมหน้าอนุพจน์หรือโครงสร้างย่อย

คำเชื่อมหน้าอนุพจน์หรือที่ปรากฏหน้าโครงสร้างย่อยนี้ (Subordinator) จะปรากฏในประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยโครงสร้างแกน โครงสร้างย่อยที่ทำหน้าที่ขยายหรือเป็นโครงสร้างที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับคำนาม โครงสร้างย่อยที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับคำวิเศษณ์เรียกว่า

โครงสร้างวิเศษณ์ โครงสร้างย่อยที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับคุณศัพท์เรียกว่าโครงสร้างคุณศัพท์ และ
โครงสร้างย่อยที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับคำนาม เรียกว่า โครงสร้างนาม³⁷

ตำแหน่งของคำเชื่อมหน้าอนุพากย์วิเศษณ์

แบบที่ 1

โครงสร้างวิเศษณ์		โครงสร้างแกน
/ - /		
/ k ^h an ⁴ /	/ nɔːŋ ⁵ /	/ bɔʔ ⁵ /
/ liːan ² /	/ k ^h aw ¹ /	/ siː ³ /
/ bɔʔ ⁵ /	/ miː ² /	/ k ^h uːam ² huː ⁵ /
ถ้า	น้องไม่เรียน	เขาจะไม่มีความรู้
/ k ^h aːm ² /	/ fon ¹ /	/ siː ³ /
/ tok ² /	/ faː ⁵ /	/ hɔːŋ ⁵ /
/ siːan ¹ /	/ daŋ ² /	
ขณะที่	ฝนจะตก	ฟ้าร้องเสียงดัง
/ kɔːn ³ /	/ naː ⁵ /	/ siː ³ /
/ miːa ² /	/ baːn ⁵ /	/ sɯː ⁵ /
/ p ^h ak ² /	/ kap ² /	/ maːk ⁴ maj ⁵ /
ก่อน	น้ำจะกลับบ้าน	ซื้อผักและผลไม้
/ taːm ² t ^h iː ³ /	/ ʔiː ² p ^h ɔʔ ² /	/ hen ¹ /
/ luːk ⁵ /	/ bɔʔ ⁵ /	/ t ^h aː ² /
/ pɛːŋ ⁵ /		
ตามที่	พอเห็น	ลูกไม่ทาแป้ง
/ k ^h oːn ⁵ /	/ k ^h ɔj ⁴ /	/ hak ⁵ /
/ saːw ¹ /	/ k ^h ɔj ⁴ /	/ leːj ² /
/ k ^h oːm ² /	/ suː ² jaːŋ ³ /	
เพราะว่า	ฉันรักสาว	ฉันเลยยอมทุกอย่าง

แบบที่ 2

โครงสร้างแกน		โครงสร้างวิเศษณ์
/ - - /		
/ k ^h aː ³ /	/ ʔɔːn ⁵ /	/ laːn ¹ saːj ² /
/ k ^h oːn ⁵ /	/ muː ³ /	/ maː ² /
/ t ^h iː ³ /	/ baːn ⁵ /	
ข้าเรียกหลานชาย	เพราะว่า	เพื่อนมาที่บ้าน
/ k ^h ɔj ⁴ /	/ het ⁵ /	/ ŋaːn ² /
/ hɔːt ⁵ k ^h aːm ² /	/ taʔ ² wen ² /	/ k ^h ɯn ⁴ /
ฉันทำงาน	ถึงตอน	ตะวันขึ้น
/ naː ⁵ /	/ bɔʔ ⁵ /	/ miː ² /
/ ŋɛn ² /	/ wen ⁵ tɛː ³ /	/ siː ³ /
/ t ^h ɯːk ⁴ /	/ leːk ⁵ /	
น้ำไม่มีเงิน	เว้นแต่	จะถูกหวย

³⁷ พงศ์ศิริ นาคพงศ์, “ การจำแนกคำในภาษาไทยถิ่นขอนแก่น ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาจารึกภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2525), 95.

/la:n¹ sa:w¹/ /t^hu:¹/ /ba:n⁵/ /ja:ŋ³ t^hi:³/ /pu:³/ /k^ha:³/ /saŋ³/

หลานสาวที่บ้าน

อย่างที่

ปู่ย่าสั่ง

/fon¹/ /tok²/ /nak²/ /la:j¹/ /k^hɯ:² kap²/ /fa:⁵/ /hu:a³/

ฝนตกหนักมาก

ราวกับ

ฟ้าร้อง

/k^hɔj⁴/ /hak⁵/ /caw⁵/ /k^hɯ:²/ /pa:²/ /hak⁵/ /na:m⁵/

ฉันรักเธอ

ดัง

ปลารักน้ำ

ตำแหน่งของคำเชื่อมหน้าโครงสร้างคุณศัพท์

แบบที่ 3

โครงสร้างแกน

/ - /

โครงสร้างคุณศัพท์

/pa:⁵/ /k^haŋ²/ /bo?⁵/ /p^hɔ:⁵/ /la:n¹/ /t^hi:³/ /k^haw¹/ /ni:¹/ /ca:k⁴/ /ba:n⁵/

ป้ายังไม่พบหลาน

ที่

เขานี้จากบ้าน

/no:ŋ⁵/ /kin²/ /nom²/

/luŋ²/ /su:⁵/ /ma:²/ /fa:k⁴/

น้องกินนม

ลุงซื้อผา

/mu:³/ /hen¹/ /din² so:¹/ /no:ŋ⁵/ /het⁵/ /si:a¹/

เพื่อนเห็นดินสอ

น้องทำหาย

แบบที่ 4

โครงสร้างแกน

/ - /

โครงสร้างคุณศัพท์

โครงสร้างแกน

/ŋu:a²/

/t^hi:³/

/k^ha:¹/ /hak²/

/k^ha:ŋ³/ /daj⁵/ /ɛ:w⁵/

วัว

ที่

ขาหัก

เดินได้แล้ว

/lɯ:aŋ³/

/mo:¹/ /waw⁵/

/kə:t⁴/ /k^hɯn⁴/ /ɛ:w⁵/

เรื่อง

หมอพุด

เกิดขึ้นแล้ว

ตัวอย่างของคำเชื่อมปรากฏหน้าโครงสร้างนาม

โครงสร้างแกน

/ - /

โครงสร้างนาม

/ʔi:² p^hɔ?²/ /k^hɔ:ŋ⁵/

/wa:³/

/ʔi:² mɛ?²/ /kɛŋ³/

พ่อขย่อง

ว่า

แม่เก่ง

/ ?a:w²/ / bo:k⁴/ / k^hoj⁴/

อวบอจัน

/ k^hoj⁴/ / k^haw⁴caj²/ / lɛ:w⁵/

จันเข้าใจแล้ว

/ no:ŋ⁵sa:j²/ / so:p⁴tok²/

น้องชายสอบตก

/ ?ɯ:aj⁵/ / pen²hu:ŋ³/

พี่สาวเป็นห่วง

ความหมายของคำเชื่อมหน้าอนุพากย์หรือโครงสร้างย่อย

ความหมายของคำเชื่อมเมื่อปรากฏหน้าโครงสร้างวิเศษณ์

1. ความหมายเกี่ยวกับเงื่อนไข ได้แก่ คำว่า / k^han⁴/ “ ถ้า ” / wen⁵tɛ:³/ “ เว้นแต่ ” เป็นต้น

2. ความหมายเกี่ยวกับการเปรียบเทียบ ได้แก่ คำว่า / ja:ŋ³t^hi:³/ “ อย่างที่ ” / k^hɯ:²kap²/ “ ราวกับ ” / k^hɯ:²/ “ ดัง ” เป็นต้น

3. ความหมายเกี่ยวกับเวลา ได้แก่ คำว่า / tɕa:m²/ “ ขณะที่ ” / ko:n³/ “ ก่อน ” / ho:t⁵tɕa:m²/ “ ถึงตอน ” เป็นต้น

4. ความหมายเกี่ยวกับเหตุผล ได้แก่ คำว่า / tɕo:ŋ⁵/ “ เพราะว่า ” / ka?²/ “ ก็ ” / caŋ²/ “ จึง ” เป็นต้น

ความหมายของคำเชื่อมเมื่อปรากฏหน้าโครงสร้างคุณศัพท์ จะบอกคุณลักษณะในฐานะที่เป็นส่วนขยาย คือคำว่า / t^hi:³/ “ ที่ ” และความหมายของคำเชื่อมเมื่อปรากฏหน้าโครงสร้างนามจะมีความหมายบ่งบอกว่าโครงสร้างที่ตามมาคือโครงสร้างย่อยที่ทำหน้าที่คำนามนั้น เป็นหน่วยประธานหรือหน่วยกรรมของประโยค

21. หมวดคำเพิ่มความเข้มข้น

คำเพิ่มความเข้มข้น เป็นคำขยายคำวิเศษณ์และคำคุณศัพท์ให้เพิ่มการเน้นในการสื่อความหมาย คำเพิ่มความเข้มข้นแบ่งออกตามตำแหน่งของการปรากฏในประโยค คือ คำเพิ่มความเข้มข้นที่เกิดหลังคำวิเศษณ์ และคำเพิ่มความเข้มข้นที่เกิดหลังคำคุณศัพท์

ตัวอย่างคำเพิ่มความเข้มข้นที่เกิดหลังคำวิเศษณ์

/ k^hoj⁴/ / di:²caj²/ / la:j¹/ / ?i:²li:¹/

จัน

ดีใจ

มาก

จริง ๆ

/ ku:aj ⁵ /	/ wa:n ¹ /	/ la:j ¹ /	/ ?i: ² li: ¹ /	
กล้วย	หวาน	มาก	จริง ๆ	
/ ma:k ⁴ mu:aŋ ³ /	/ som ⁴ /	/ la:j ¹ /	/ hɛ:ŋ ² /	/ p ^h o:t ⁵ /
มะม่วง	เปรี้ยว	จัด	เกิน	ไป
/ tam ² som ⁴ /	/ p ^h et ² /	/ la:j ¹ /	/ hɛ:ŋ ² /	/ p ^h o:t ⁵ /
ส้มตำ	เผ็ด	จัด	เหลือ	เกิน

ตัวอย่างคำเพิ่มความเข้มข้นที่เกิดหลังคำคุณศัพท์

/ ?i: ² mɛ? ² /	/ sɯ: ⁵ /	/ kə:p ⁴ /	/ p ^h ɛ:ŋ ² /	/ la:j ¹ /
แม่	ซื้อ	รองเท้า	แพง	มาก
/ pu: ³ /	/ so:p ⁵ /	/ kɛ:ŋ ² pa: ² /	/ p ^h et ² /	/ la:j ¹ /
ปู่	ชอบ	แกงปลา	เผ็ด	จัด
/ het ² ho:m ¹ /	/ so:p ⁵ /	/ ?a: ² ka:t ⁴ /	/ na:w ¹ /	/ la:j ¹ /
เห็ดหอม	ชอบ	อากาศ	หนาว	จัด

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คำเพิ่มความเข้มข้นเป็นหน่วยที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคำคุณศัพท์และคำ
วิเศษณ์ คือ จะเกิดในตำแหน่งหลังคำทั้ง 2 ชนิดนี้เท่านั้น.
